99

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlkхета!

Шинарди, 16 июль, 1968 шу. № 85 (4565). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДУЬЗ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин вань 100 шу дизара накъадолхаш

ДОШ ЧIОАГIА ДА

Грозненски гераклин оборудоване завода цехашта юкъа керттера яр я вахкагIевола мастер Скворцов Анатолий Егорович верта латта сборочни цех. Цу цехо болхлоше арахец вит тайпара продукци. Царна юкъа я йиьи барзIн тонни гидравлически подъемникаш, 40-тонни гидравлически прессаш, машений чархаш хьайодахча хане а уж дIайохкача хене эша вордингIаш, кхайнаа продукци. Вай махкарча дуккхаа предприятешкара чот ль вергоелцаш занавеш ук цеха коллективо арахеца тайп-тайпара продукци ехаш. Цул совгIа дозаол декъарче 30 мехка а дIахьеш цига арахеца продукци.

Уж деррига заказаш толамца кхочуш а деш, ханал хьалха кхочашъе лаьрк1 цеха болхлоша пхичахьалхен плани тIейица социалистически декхараш. Цу гIуллакхе мел эша тероннаш йолаш я тхе, — боху Анатолий Егоровича. Царех биаза пайда ийбу цеха коллективо. Ах шера планея совгIа дIахьийта кийча продукци 18 эзар совгIа сома мехка а. Къахьегама овсарле лакхъяра план 5 процент гаргга тIехкхочашъяьй. Сборочни цеха коллективо механически цеха коллективаца социалистически яхь лелаяра вIашIалдоалийт денгара денга доала къахьегама толамаш лекхде. Ухх бетта хIара денна норми 103—105 процент кхочашъеш ба цеха болхлой.

Кхо бутт совгIа ха я цеха коллективо планированием экономически стимулированин кердача системах болх бу. Цу системах болх беча хана къаьстта чIоагIа лоерхIаме хIана да арахецача продукце дикал нахка хилар. Иза дика кхетаду цеварча кIара болхлочо. Продукце дикал лекха хиларга хьежжа дикагIа дIайоде продукци, хIаьта кхеш махьнара кердача системах болх беча хана керттера хьожам бе реализаци яь продукци. Иа лаккагIа ме хул дукхагIа хул болхлоше премешта тела аьча а. Бригадин мастоших болх беш и шиэра барзI бригада коллектив, цига беъа болхах цхьаьтарра алапи лу церна. Нагахьа бригадерча цхьан болхлочо арахецача продукцена юкъа брак хул, еррнгаче бригада премешта лу авча кIезигду. Цудухьа брак ца кхйсъяпйтаре къовсам лоттабу хIарене. Продукци сакхат делаш йий хьовен тIеххожам лоттабу тIехьехаме технически отдела болхлоша, мастерша. Ишта болх барех дойкха беркат дьмнад. Соатха массеск рекламаци къьчер цеха коллективага арахийца продукци сакхат доаш я дьина, хIаьта ухх шера хьалхарча ялх бетта арахийцача продукцена юкъа цхьенкха бран кийсъяннаш.

Продукцена реализаци яра мехра план 25-ча декабре, валовн продукци арахецара план 5-ча декабре кхочашъе социалистически декхараш тIейицад цеха болхлоша. Цул совгIа цера лаьрхIад къахьегама овсарлен план 1,3 процент тIехкхочашъе, 25 рационализаторски предложени производствана юкъаяхь. Мишта кхочашду ук декхарш цеха коллективо? ХIинаалегIо цхьадолча къеннамех шера тIейица хинна декхараш тIехкхочашдан а дукха хIама ца эшшеш кхочашдан я да. Ах шера къахьегама овсарле планал совгIа 4 процент гаргга лекхъенай, хIаьта хIинаалехь производствана юкъаяхийтхьей пачхьалкхена бIаьш сомаш пайде беш йолш 18 рационализаторски предложени. Цига дикагIболча рационализаторех лоерхIаш ба слесареш-сборщикаш Бурдыга Иван, Малов Николай, Симонов Анатолий, кхыбараш. Царех хIораммо чота тIе шишша-кхокха рационализаторски предложени я.

Цхьа шу дIадодац цеха коллективо масесик тайпара керда продукци яра ца хецаш. Ухх шера хьоль бетта техна а дьина арахеца кийчхьай П-113 моделан йоле керда гидроподъемник. Ухх бетта уж арахецаргья лкиь. Пхи тонни айа низ ба цуи. ХIанз карвевзаш я ворт1 тонн электромеханически подъемник. Дуипа хе йовцаш серийно арахеца йолалургья уж подъемникаш а. Вай республикерчо автобазашна кIаьа тоххаш я цеха коллективо ухх шера кийчь П-104 аза 2 тонн низ боле подъемникаш. Ухх шера уж арахеца аза 35 совгIа.

Ухх шера къаьстта дика къахьегарех белгалъьннай Андреев Виктора кулгалду маларий бригада. Цо дIабахача бетта план 300 процент кхочашъйр. Ишта къахьег ца ухх бетта а. Дукха цул тIехьа ца юсаш хьинаре къахьег Уваров Дмитрий верта латтача слесарий-сборщиний бригада а.

В. КОСТОЕВ.

Грозне эксплуатаце дIаеннай внеплощадочни промышленни канализаце хьалхара аргIа, цунца хина биологически очистка ю станци а. НагIаш. Ия ГIалльмате лоаргIаме объект хьалъеш дика къахьийгад «Грозхимнефтестрой» треста коллективо, цар хьалъяьй 71 сооружени, цо 235,3 гектар дIаловц, хий лоаттале лаьрхIа хьалдаь пруда — отстойникаш 72 эзар кубически метра хина лаьрхIа я.

Механически очистка еча цехе бIеха хий, гIудалкхех, кIарех, кьаьлтах шендергда, Цул тIехьагIа из биологически очистка еча станце кхоачаргда, уххаIа микроорганизмай новкъесталца пох йовхкаш йола органически, химически веществаш дIайоахаргья. Уххазара Суже дIадохийта хий цIена хургда.

Керда сооруженеш хьалхара аргIа дийкахьи бусIа 54— эзар бIеха хий цIенле йаш йолаш а.

Суртехь: (аьрдехьара аьттехьа) «Грозхимнефтестрой» треста № 7 йолча гIишлош-монтажни управленен слесарий бригадан бригадир Арутюнянц Арам, арматурщикий бригадир Бутуева Николай, слесарь Костоев Махмарип. Шеена гуча турбошка гIолла йоккха мощность йолча компрессораша водовашка фо дIаузийтарга.

Н. Кабишвили сурташ.

ВОРХI БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пятилетка кхоалагIча шера план хайал хIалла кхочашъяьо Вордахьяьча социалистически яхьах дика толамаш деах Новогрозненски мехкадьтта чакхйоахача завода коллективо.

Установкашта юкъа лелача социалистически яхье хьалха латташ хьабоагIа Н. Ф. Чурсунова кулгалду № 43-1 йолча установка операторший. ВорхI бетта план 2 июле кхочаш а яь, хIанэ август бетта чотах болх беш ба уж. Цу установка коллективаца яхь лелаш Н. Н. Вольников кертe латтача № 43—2 йолча установка коллективо, цо а 7 июле кхочашъяьй ворхI бетта план.

ВорхI бетта заданеш кхочашъе гаргa я завода кхыйола установкаш а.

Т. МОСКАЛЕНКО,
завода инженер-экономист.

ЛЕРТТIА ПАЙДА ЭЦА БАЛХА ХАНАХ!

Пятилетна кхоалагIча шера 38 эзар тонн йлат чуда а ворхI эзар тонн пачхьалкхенга дохиа а иьыхIаа Шелковской района ялат кхедераша.

На бела ялат чуийца боала гарга ба механизаторши. Ухх шера Iалам ... хийца киинадаи а, йоньалца тIаьгIертта къовсам лаоттабарах хIара гектара тIара 20,8 центнер ялат доал уххаза. Иза дIадахача шера хиначул цхьа центнер дукхагIа да.

Лоацшача хана 3.250 тонн дикагIа дола ялат Дьяхен амбараше чутеовад шелковчанаша. Цах кхоалагIа даиъа «Коминтерн» яхача колхоза кхаш лелаоераша денвад.

НIа чуэцача хьалха витт коммунист Нутаев Лаьча. Ден массаа 25 тонн нIа доал дезаче 30 тонн совгIа вара цо.

СУРТА ТIА: комбайне Буммер Кавказски вела комбайнер Нутаев Лаьча.

А. Салова текст.
Н. Кабишвили сурт.

ДИКА ХЬИЙКЪАЙ КОАРТОЛАШ

Дукха ха я со механизаторала болх беш вола. Бакъда, коартолаш ухх шера ветара хьалха хкео аа.

Хала ма дий юххьанна дIадолаьь хIана. Iаа, сайга СурхотIе дIа мел ю коартолаш хьаулга хийча шекиьнанавар со, вIашгIехьаргlий-хьогI 67 гектар тулача лаьтта 90 центнер коартолаш хкеc аьина.

ХIана чуэца йоаьлй оаха тхоай хьалха кхача коартолаш. ЧIоагIа сахьушар са коартолаш хьалха долаьдеймача хана. ХIаьта а гувнашта кIалхара бийнаш кхесел йоккха хIай коартолаш гучалелха яьлча са царгIата хаьлар.

Царна юкъе цаI бIаргаайча трактор юха па сопайнча Iевалашар. Бригадира дIайихьар из. ТIехьагIа юхакхийттача: «Цхьа килограмми 100 грамми хилар пех» — йоахар.

Ховаца аьлча во хьийкъаая коартолаш. ХIанзехьа в гуш ла оаха хIара гектара тIара 120 центнер чуэцаргйолта. Хьалха хьалохьаьярех 90 центнер хул. ШоалагIа лохьаьярех 30 центнер совгIа хул.

Царна даьча Iуналах дуаца лом сона. УIела тIалхийта дегаваьнна хеалалийтар ие коартолаш дIайийна лаьтта. Гурахьа дика аьха лар ю. Аьхар со се вар.

ХIара гектара тIа 25 тонн йолеш шира кхо дилар, минеральни удобренеш ехкар.

БIаьсти аьлча сихха махка а баьнкха тIоалал дIакъайлар цкъарчоа. Сона хоара: коартолашта керттердар — лаьтта вIалара а тIера а кIаьда хилар доага. Из дийцадар сона цу хана Ростовски областе цIи хеза опытни-производственни боахама директор Петренко волча а хиина цIавенача тха агронома Арчаков Хаматхана.

Пухуьхьо коартолаш дIаенехьа кIоаргга культиваци йир, ихорагIа хеза махкаш тоххадир. КIелига юкъ аьлча цIаькха а культиваци йир. Из массаа яр санна культиваци ядар. Хаьь тайпара болх бир из ача хана цхьатарра. Хьалха ыххаьртелаш ехкар агрегатах. Царна тIехьашка — урсаш, царна тIехьа — овсар ду махкаташ.

ДIайийна коартолаш «Волжани» яхача сортах яр. Уж дIаюашше а тIехьа макха баьнкхар оаха (шиь ва тха звенона сон Алиев ИбрахIими) тIаккха хьалтIаьлча пIаькха а баьнкхар макха, культиваци йир. ДетIаша оасар сиха хьалтIаухийтар, къаьстта культиватора урсаш тIа ца кхаьчача гувнашта юкъе.

Махана дага а даьнна гектарникашта юкъе дIа-хьа дийкъар оаха тхоай кха. Цар шоай дезал ара а боахаш цIенйир шоай гектараш.

ХIано тха кхай тIа химичаа хоаргIа оаха массане а барт тайна къахьийгалга.

Коартолаш чуэцаш а уж шоаш ба. Цхьа коартол йоавц.

ХIара килограммах 20 пенигалу тдона хIана пачхьалкхено.

Гектара тIара 100 центнер лаьрхIача дукхьал тха кхай тIара дьнкача коартолех совхоза хул 134.000 сом цача. Уж коартолаш кхоаш хаьча белхех хIарена дIадахар хIадаьлча а дукха пайда барглa боахама из культура делаярах.

ХIано тха керттера декхар — сиха уж чуийна яхар. ХIара дийнахь кхай тIа болх беш хул 50—60 саг.

У. БОГАТЫРЕВ,
«Знаменский» совхоза СурхотIера отделение звеньевой.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНИ-СЕМИНАР

Селхан КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа хилир идеологически болхлой республикански совещани-семинар.

«КПСС ЦК апрельски Пленуми решенешка хьежжа идеологически болх вIаштIехьбаккхара цхьадолча дешнаш» доклад йир КПСС обкома пропаганди агитацен отдела заведующи П. И. ЛАТЫШЕВА.

Кхараша марксистско-ленински образовани кIаргка политически просвещене система кердача дешара шера кийчо ирахи дийцар КПСС обкома политпросвещене цIен заведующе А. Я. ЗАРУЦКЕ.

КПСС ЦК апрельски Пленума решенешка хьежжа кепайоахонна, радионен телевиденеиен хьалхашка латтача декхарех дийцар КПСС обкома кепайоахон сектора заведующе А. Я. Боровика.

Дунен халкъашта юкъерее хьалаа ховлаш йир В. В. БАНКИНА.

Цул тIехьагIа гулбеннарашта гойтара агитацех дола телевизиони фильм хьеккар.

Совещани-семинара балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС обкома секретарь вов. Х. Х. БОКОВ.

ЛАКХЕРЧА ПАРТИЙНИ ШКОЛЕ ДИЙША БАЬННАРАШ АРАХЕЦАР

13 июле аргIанна арахийцаб КПСС ЦК-арча Ленина орден лелаеча Лакхерча партийни школе деша баьгIараш. Дийша Йистельннай партийнин советски болхлой д хIаьта ишта журналистий а Лоякха группа. Шин шера Iомаьй цар марксистско-ленински теори, хьалда хола экономически Iилмаш, партийни советски строительства теори практикен, журналистика. Деша бальгIарата партийни организацей, газетий, радион телевиденеи редакцей балха дикагIа йола опыт Iомаарна цхьана тардеш леладаьа теоретически дешар.

ВПШ-ера цхьан хинна дийша баьннаб вежарашха долча социалистически мехкий, коммунистически болхлойи партешкара деша баьхкараш а.

ВПШ-е хиннача торжественни собране къамаьл дир ректора Н. Р. Митронова. Цо белгалдаьккхар, вай Даьхен низ мехка деррига халхьий вошалла, доттагIала, цхьана лелаяна гIулакхий, социально-экономически строй, политически система юкъара хилара, социалистически идеологи цаI хилара лерда тIа латташ хилар. Из доттагIалли вошали къаьгга хьахьоккхаш дола масал да Лакхера партийни школа — цига дешаш ба шовзткъа совгIа къамах бола коммунисташ. Дукхача къамех латтачь советски халкъа доттагIали цхьоагIон чIоагIиар, социалистически мехкий вежарашха долча халкъашцара, коммунистически партешцара деррига дунен къахьегамхошцара цуш буваммаш чIоагIиар вай партерарIамегIара декхар да.

Школа профессорско-преподавательски состава цIерагIа хьехам луш школа йистелькха баьннарашка къамаьл дир философски Iилмай доктора С. И. Попова.

Цул тIехьагIа къамаьлаш даьха И. Г. Пащининнев С. Папчевев (Болгари) чIоагIа баркал аьлар КПСС Центральни Комитета Лакхерча партийни дешара школе деша воаштара вларах, партийни, советски журналистски хадраш кийчъяра терко а йоакхо а ярах.

Лакхера партийни школа йистелькка баьннарш дешар тоаде чекхдаккхарца даькъала бийцар КПСС ЦК организационно-партийни балха отдела заведующе хьалхарча заместителя Н. А. Петровичева.

Собране дакъа лоацараша моарщаль письмо дахьийтар КПСС Центральни Комитетага.

Москва.

(ТАСС корр.).

РСФСР ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕ БОЛХЛОШТА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Халкъа образоване даькъе дика болх барех РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла:

Нохч-ГIалгIай АССР-е гIоала

Белова Серафима Михайловнана — Ведана района Веданарча юкъерча школа хьехархочоа.

Берлева Анна Георгиевнана — Суженски района Орджоникидзевски № 1 йолча юкъерча школа хьехархочоа.

Бубнов Николай Ивановича — город Грозне № 4 йолча сейрийнарча болх беча кагирхой юкъерча школа хьехархочов.

Бушуев Баьтарсолта Недарсолтана — Нажай-Юрта районе Нажай-Юртарча юкъерча школа хьехархочоа.

Виделова Илеза Васейна — МалгIабика района Дебий-Юртарча № 11 йолча барх1 шера школа хьехархочоа.

Петрова Любовь Дмитриевнана — город Грозне № 1 йолча педагогически училища преподавательница.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Х. НЕШКОВ.

Москва, 1968 шера 4 июль.

ХИМИКИЙ ТОЛАМАШ

Шабахача бетта даькъа къахьегама толамаш кхы а лаккхеш, къахьег ухх бетта Грозненски химически комбината коллективо. Хьалхарча декада задани тIехкхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахийца продукци эзарiв сомий махка я. Социалистически яхье хьалха латт Баев Александра кулгалдеча фенол доаккхача цеха коллектив. Бетта план 106,2 процент кхоачашъеш хьайоагIа из. Кхы а лаккхагIа хьоакхамаш да Шербаков Иван Алексеевич керте латтача дубитель арахецача цеха коллектива. Декада план 110 совгIа процент кхоачашъяьй цо.

А. РОМАНОВА,
Грозненски химически комбината инженер-экономист.

ЦХЬАНА ЯЬ ХИННА УЧЕНЕШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Чехословаки халкъа эскаргара, Советски Эскаргара, Венгерски халкъа эскаргара, ГДР Къаман халкъа эскаргара, Польски Войскагара оперативни штабаша, хIаьта ишта эшшача бозраме бувзама, белгалоний, ГIалашон доакъоша а дакъа а лоацаш Варшавски Договора мехкий вIашагIкхийттача герзашнарча ницай Главнокомандующе Советски Союза Маршала И. И. Якубовскe кулгалагIа цхьана командно-штабной ученеш хилар ухх шера июне-июле Польски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Чехословацки Социалистически Республика, Советски Союза территореш тIа.

Ученеш ечa бар Болгарски халкъа эскарен Румыне Социалистически Республика герзашцарча низийн генеральни штабий вкалаш.

Ученешка дакъа лоацараша хьалхашка оттадь декхараш кхоачашдаь. Ученеша хьахьекхар штабаш цхьоагIо йолаш, дика вIаштIехьъьйна, цар оперативни кийче дикагIа хилар.

ХIанзарча тIема хьIанах, тIом бара формаех способех хетараш цхьатара хилара лаьрда тIа хIанзарча тIема операцешта планаш уггаре уж чакхъяхарец, союзни бIунашта юкъе цхьана бувзам а лоаттабеш тIом белга вIаштIехьзаккхара методаш эргайоахаш тоаяра дакъе штабий командираша овсарашех дика практика Iомаьй.

Ученеш ечеш учеиеш къоастаечеш дакъа лаьцар КПЧ ЦК Хьалхарче секретара А. Дубчека, ЧССР Президента эскара инарала Л. Свободас. Чехословацки правительства Председателя О. Черника. ЧССР Къаман собране Председатела И. Смрковске, ЧССР Къаман оборона министра инарал-полковника М. Дзура.

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЯРА

Арахеца продукци дуккагIа хилийтара производствени процессашта автоматизаци механизаци яра совгIа, дикагIйола техникеи технологии производствана юкъехкахьарал совгIа, чIоагIа лоархIаме да производствени цехашта, участкашта, къаьст-къаьстача болхлой моттигашта реконструкци яр. Къаьстта из лоархIаме да проектах лаьрхIачул кIезигагIа болча предприятешка.

«Красный молот» завода болат лоаладеча цеха коллективо проекти мощностах шера арахеца еза продукци 8 эзар тонн я, хIаьта арахецар 16,5 эзар тонн я. Проектни мощностах лаьрхIачул 1,5-зза дукхагIа продукци арахец механически сборочни цехий коллективаша, ишттa дика лел болх ролико-втулочни аIанараш, фонтанни арматура автотопливозаправщикаш еча, кхыча цехашка. Арахеца продукци завода проектни мощностах лаьрхIачул 60—70 процент дукхагIа хул производствени цехашта, участкашта, болхлой моттигашка реконструкци яра чотах.

Производствени площадашта реконструкци яр дувзадена да керда техникеи дикагIйола технологи производствана юкъехкахьарца. производствени процессашта механизаци ярца. Цо тоаду хулийт оборудованена дикагIа модернизаци е, тоаду къахьегама хьалаш, Iилман лерда тIа вIаштIехьбоакх къахьегам. Цу еррига мероприятеша лакхъю къахьегама овсарле, цунна цхьана арахецача продукцега дIадолар кIезиг а деш. Масала, болат лоаладеча цеха реконструкци ярах цех шер а ца еш, болхлой тIа а ца тохаш, арахеца продукци йоаза алсамъяьккхар.

Формовочно - заливочни конвейер, гидроочистни камера болх бе йолаяьйтачул тIехьагIа, мартеновски пешка реконструкци а яь шоллагIча пешка метта электропешк оттаьчул тIехьагIа дикка дукхагIа арахеца боаелар отливкаш. Цул тIехьагIа арахеца продукци богIача боарамах яра ца хешийташ дола кхоачамбоацарнийсделар лоалалаь болат теда а тедаш, шендеш хIачулуча участке. Из баьхан лоаш арахеца ледаш хинна фасонни лоалалаь болат 735 тонн кIезигагIа арахийцар. 1966-ча шера цхьоалагIча январе дена 1967-ча шера 1-ча январега кхачалца гIадиса пачхьалкхен декхар 1624,3 тонн хилар.

Цу участке планах лаьрхIачул кIезигагIа продукци арахецаш хилар керттера бахьан а очистни оборудоване къахьегама овсарле лоха хилара лога гIуалаьтар. Цул совгIа балха чIоагIа IатIкъаш гIулакх хилар кхоачамбоацаш площадаш ца хилар, болхлой санитарно-гигиенически хьалаш во хилар, кхыдараш. Цу масалаша къаьгга хьахьекхар участкана реконструкци ца йича продукци дукхагIа арахеца йиш йоацилга.

Участок ярга а яьхха тоаяра производственни площадь шеръяра, прогрессивнегIа йола оборудовани производствана юкъехьара.

ШоллагIча лостамах де лаьрхIар дар къахьегам вIаштIехьбаккхар, къахьегама хьалаш тоадар, цар лерда тIа къахьегама овсарле лакхъяр. Белгалъяьха мероприятеш чакхъяьхар. Пох дика пайда бальдар. Реконструкци алехьа арахецаш хинна фасонни лоалалаь болат 10330,8 тонн хинача реконструкци яьчул тIехьагIа 12260 тоннага дIакхоачадир. ХIаьта хьалха болх беш хинначул 4 бокхо кIезигагIа а эар цига.

Цул совгIа коллектива болх атача бакихара производствана юкъехьар лаьрхIа йола верстакаш, дробеметни камера отливкаш чуйохкара балха механизаци яьй. Ишта кхыйола мероприятеш чакхъяьхар.

Болхлой хьалаш тоаяра керда форхургIолаш вентиляци йир, помещенешка кIираш гехай, серда дикагIа хургйола гIулакх вIаштIехьдаккхад. Реконструкци ярга деррига дIадаха ахча — 75,8 эзар сом да, хIаьта шера цо ду пайда 57,7 эзар сом да. Лоацца аьлча 1,5 шера юхаметтаоттаду участкана реконструкци ечо дIадахар. Къахьегама овсарле 33 процент лакхъенай. Реконструкци яьчул тIехьагIа участка мощность 1900 тонн лакхъеннай. Нагахьа санна из санна керда участок хьалъеш хилча цига дIадода ахча 350 эзар сом да, из юхаметтаоттадара 10—12 шу ха эшар. Цо хьаьокх реконструкци ярах мел боккха пайда баьннаб.

Ухх гIехьарча шерашка тха заводе керда цехаш хьалъерал совгIа, дукхахоча къаьнача цехашта, участкашта реконструкци яьй. Механически цеха реконструкци ярах арахеца продукци 40 процент лакхъелар, хIаьта фонтанни арматура цехана реконструкци яьчул тIехьагIа цига арахеца продукци 35 процент лакхъелар. Уж санна масалаш кхы дукха а доалаш йиш я.

Ухх пятилеткех арахеца продукци 60 процент лакхлургья, хIаьта из дукхагIа арахецар хургдац болх беш бола ях дукхагIа хилара чотах, из хургва цехашта, участкашта, болхлой моттигашта реконструкци а еш, къахьегама овсарле лакхъяра чотах.

М. МАНАЛИН,
«Красный молот» завода къахьегамни аьлатан отдела начальник.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КАГИРХОШТА ИДЕЙНИ КХЕТАМ БАЛАР

КПСС Малгобекейн горкомо а юххьанцарча партийни организацешна а хIара тезиса зуз кагирхошта кхетам балара балха хьал мнштад, кхочамбоацарш лIадахара комсомольски организацешта практически новкъостал доаттаду.

Парторганизацешна шоай керттера декхар лерI комсомольски организацеш кадрашца чIоагIъяр. Из декхар кхочашду керттерча дакъе комсомоле болх бу коммунисташ дукхагIа хилийтарв наькъаца. Лер йоацаш дисац партийни низаш комсомольски балха юкъеахар. Дукхахча коммунистана дика хIама эовза организаторащ, дика а хьинаа дола а кагирхой кулгалхйи ма хилара хьахьекхаб шоаш. Царех ба, масала, коммунисташ: Белитов Iаьла — 2-ча мехкдаьтта промысла комсомольски организаце секретарь, Ахильгов Махьмад — 3-ча, Салтуркиев Савардин — 8-ча мехкдаьтта порымсла комсомольски организацей секретараш.

Комсомольски документаш хувлара кийчо эча а уж хувпача а зана партийни организацешна дикка доккха новкъостал дир комсомольцашта. Комсомольски документаш лIанийлача хана къаьнача коммунисташа, граждански а Даймехка а тIемаи доакъашхоща, партийни а болхама а болхлоща беседаш хилар комсомольцийн.

Цхьайолча предприятешка комсомольски организацей инициатива гIа вIашагIъехкай керлIачарна юххьандара производственни балха тIа на баьхкинге а дена новкъостал доаттаду общественни группаш. Болхло хинна валар даьгаала кулгцилга, нькхьетама сийлен денош, къонача болхлой слеташ чакхйоахилга, профессегIа йоза аьхаш вIаштIехкайоахилга санна йолча кагирхоштарча балхий. Иштта кхьча тIулакхой формаш чIоагIъенна хIера дайхарча вахара практикана юкъехIай. Цхьайолча организацешна массадара гIулакх а хилар лIаьттаз ВОИР-и НТО-и организацешна цхьана къонача рационализаторий слеташ чакхйоахилга.

Юххьанцарча партийни организацеша даим комсомольски организацешта кулгалдеча, кагирхошта кхетам балара а Iемабара а гIулакха царна практически новкъостал доатталеча жоттигашна гIулакхаш а доагIа лел. Масала, 1-ча, 2-ча, 3-ча мехкдаьтта промыслай, «Малгобекнефть» НПУ электромонтажни цеха. Малгобекски бурув деттара контора, №№ 1, 3, 6 йолча школай юххьанцарча комсомольски организацешка комсомола комитетий болх плакагIа чакхбоах. Парторганизацешна новкъостал доаттаду комсомольски организацей балха планаш еттае а кхоачашъе а. комсомольски собранеш хан-ханнахьа чакхйоах, цига дуаца уттаду комсомольцарча балха лоархIамера дешаш. Цу организацешкъ болх бу политпрукхаша, занятеш дика вIаштIехкъяьнна, лакхача идейно-политически боараме чакхъюна, деша багIоаш ханнахьа дика гул а хуш. Чакхйоах иштта кагирхой сайренаш а. Бероига комсомольцаш а севани болца кагирхой а общественно-пайдане къахьегаш ба.

Партийни организацеша тIаьхьежам а практически новкъостал а доаттадар духьа хан-ханнахьа ледуаз I комсомола комитетий секретарий отчеташка. Партийни организацеши доаттадеча новкъостане боккъала а вIидини ю кагирхой дешара балха, салаIара. Дукха а комсомольцаш коммунистически къахьегама ударникаш ба, хIанз 243 саг ва уж, хIаьта шоаех из сийдахьа цIи тIаьдаьйна доаттабеш 348 комсомолец кхы а ва.

Комсомольцашта юкъе болаш бахьоахаме болх беш бола дика производственникаш. Царех ба: Федорова Зина — «Малгобекнефть» НПУ электромонтажни цеха электромонтер, Балаев Хьусен — шоллагIча мехкдаьтта промысла оператор, Ганзалоев Азмат-Гири — транспортни контора шофер, Алероев Суламбик — «Ингушский» совхоза тракторист. Цу комсомольцашна шоай болх дика бии хилара совгIа, хьинаре дакъа духш горохской комсомольски организаце общественни вахаре. «Ингушский» совхозе вIашагIъеллай комсомольцаш Алероев ТIайпи Алероев Суламбики керте латта комсомольско-кагирхой ши бригада.

Укх тIеххьарча хана районе дукхагIа чакхъяха аьчнай салаIара сайренаши вIашагIбеттабалара сайренаш. Шоашта теркаш тIабода цу тайпара сайренаш чакхйоах электромонтажни цехе, 2-чеи 3-чеи мехкдаьтта промыслашка, бурув деттара конторе.

1, 2, 3 мехкдаьтта промыслай, бурув деттара контора электро-монтажни цеха «Ингушский», «Алханчуртский» совхозий, кхычар комсомольски организацей шоай халкъа дружинай отрядаш, комсомольски прожектораш я. Цар хан-ханнахьа комсомольцашта хьалхашка отчеташ ю шоаш баьча балха хьакъехьа.

ХIаьта а юххьанцарча партийни организацешна комсомолана беча балха юкъе долаш за дикка бокхане лоархIамера кхачамбоацараш г. ДукхагIча комсомольски организацешка комсомольски собранеш, комсомола комитетий заседанеш хан-ханнаха чакхъяхац, цхьайолча комсомольски организацешна: бурув деттара контора, «[illegible]» колхозе, «Ингушский» совхоза, № 1 йолча гIишлошъяра управлене дикка собранеш во кийчъю, цига комсомольцаш гулдуш хилар а хьинаре хилар а доза да, дуаца уттаду вешин тешйоа тIоргалоеболча тайпара хIамаш. КIезига душ комсомольцашта кагирхойн коммунистически кхетама ахебара, вар культура, быта, уж коллективни вахара юкъе кьиче хилар лакъа болашашхилара дешаш.

Комсомольцашта кагирхошта юкъера идеологически политически кхетамаш болх шоай вIаштIехьбал кхоо бахьан долаш комсомольцаштеи кагирхоштеи юкъе каст-каста нийслуш за къахьегаме производственни дисциплина телхаелга, кобта боаабу маларш мелилга, хулиганал лелалелга. хIаьта иштта социалистически цхьана бахара бокъонаши нормаши телхаелга а. Духхьал цхьан 1967 шерен 1968 шера хьалхарча кварталеи кагий хулиганал лелалараш бехкаш хьаь цхьаболча комсомольцашта. Царна юкъе ба: шоллагIча мехкдаьтта промысла оператор Мурушев Курдин. АТХ механик Гуцериев Махьмад. СовгIанчаоча № 8 йолча юккъерча школа дьехархо Коновалова Галина, кхыбараш.

ХIанз района комсомольцашна социалистически ях болаяьй Ленински комсомол вIашагIъелла 50 шу дизара баха иа боагIа мякъабаха. Цунца дувзаденна юххьанцарча партийни организацешна чIоагIа теркам тIабахийта беза комсомольски организацей зенал айдара, кагисга новкъостал де деза махкцара комсомола болх дикагIа вIаштIехьбаккха.

Н. КРЕСТЬЯНИННОВ,

КПСС Малгобекски горкома [illegible] заведующи.

ЛЕНИНГРАД. Адмиралтейски заводо пей юкъе хьалъьх йоалаш латт хургйолча «Марыбпром-68» яхача выставка керттера экспонат — форда тIа лела «Керонин Уборевич» яхача чкъарий консерваи завод. 16 эзар тони гаргга хила додаш да из кема. массал 13 узел я, корпуса лакхал диаза вIаштIардаьча мIенай до миссел хила мег.

Сурта тIа: форда тIа лелача водо дийнахьа буси 200 тони совгIа чкъарий чакхдоахаргда.

И. Баранова сурт.

ТАСС фотохроника.

БУРУВДЕТТАРИЙ ТОЛАМАШ

Дика къахьег пятилетка кхоалагIча шера Карабулакски кIоарга бурувдеттача контора коллективе. Хахал хьалха кхоачашъьый хьалхарча ах шера план. ХIанале 17816 метр бурув тохал контора бурувдеттарашa. Бригга а шийтта бурувдетта бригада а конторе, царех ахаш норхI бетта план кхоачашъьь дьинай. хIаьта хIанале шера план кхоачашъе вIаштIехьдаьгиза М. М. Бородацкий керте латтача бригада бурувдеттарий. Иштта бетта планаш кхоачашъьй В. К. Терлецкий, С. И. Михайлова бригадаша.

Укх шера бурувдеттарашa эксплуатаце лIаенная кхь лакха дебит йола скважина, из бахьан долаш мехкдаьтта дахкара план тIеххоачашъе вIаштIехьдаьлар мехкдаьтта-промыслови управлене эксплуатацион[illegible].

Уж ииъе а скважина халал хьалха бурув теха дьнихай бригадаша. Иштта, № 156 йолча Карабулак — Ачалуки яхача майдан тIара скважина 55 ди хьалха бурув теха дьнихар А. А. Старшинина бригада. Цукпа испытани дьчул тIехьагIа боккха низ бола кIеж техар. Скважинана бурув тохара балхаш толамца кхоачашдар бахьан долаш бригадаев совр сом преми елар.

Къаьстта ала деза мастера В. И. Мицука кулгалдеча бригадах. Из бригада Iалаьмате чоалханерча № 134 йолча параметрически скважина бурув тохаш хиннай. Лакхарча мелош тIоьвашта характеристика а ена, цигача мел мехкдаьтта, газ я хьажи делаш яр бригада. Хахал 23 ди хьалха кхоачашдир бурувдеттарашa шоай декхар, царна премена дьорхIа денна ахча кхи эзар сом да.

Пятилетка кхоалагIча шера шоай тайпара рекорд оттаьй Э. И. Никитин начальник волча бурувдеттарий бригада. Укхаза, Советски Союзе оттара хьалхь 1368 метрга кхачталца 16-дюймони колонна чулхийтий.

Хоаш мадарра контора бурувдеттараш массехк тIехкIоаргача скважинаш бурув тохаш ба. Царна юкъе я № 53 бола скважина, цуя кIоаргал 5000 метр я, хIанале бурув 4403 метрага кхаьчаб. Иштта, дика лез кIоаргал 7000 метр йолча скважинана бурув тохара балхаш а.

Дика къахьийгах вышкаш хьалгераш. Укх шера дах бетта ахх, вышка хьалъе йача, цар норхI дьй. Из бахьан долаш укх шера шоллагIча ах шера бурув тохара темпаш лакхъе вIаштIехьдаргда бурувдеттарий.

Контора бурувдеттарий дерригa я техникo-экономически хьокхамаш тIеххоачашде вIаштIехьдаьнна. ЙоагIачул дукха лакхагIа я эксплуатационни тохкамеи бурув тохара йола сувал.

1968 шу долалуш дерригача шера ритмично болх бара тейп-тайпара организационно-технически мероприятеш белгалъяьхай конторе. Царех цхьадараш хIанале балха юкъе йоаладьй, из бахьан долаш бурув тохача пайда эца ха 83 процентага кхаччалца лакхъяьй.

Бурувдеттарашa шоай теркам керттерча дакъе бурув тохара технологена, скважинашта испытани яра тIабахийтаб. Ишта, цхьайолча скважинашка гидромониторни бурошца бурув тоха лаьрхIадар, из гIулакх хIанале кхоачашдаьд. ХIара шера дукхагIа кхуви бурувдеттарашa шоай балха юкъе одношарошечни бурош, укх шера цу тайпара 2714 метр бурув техад.

Бурув тохаш дIадоза ахча кIезигагIа хул бурун эIаьвигача бурошца тохаш хилча. укх шера пхоца 2273 метр бурув тоха лаьрхIадар конторо, хIанале из кхоачашдаь бьннаб уж. Покхиа экономически эффект лу промысочни кхачалах шолагIа пайда эца болабара. Из бахьан долаш 800 гаргга тонн утяжелитель шоае вIаштIехьдадар.

Хоаш мадарра скважина кIоаргагIа мо хул бурув тоха халагIа да, цулухьа 4500 метрал коаргагIа йолча скважинана бурув тохара технологически карташ уттаду конторе. Из карта хилча бурувдеттарий болх дикка аттача боал.

ХьалхагIа во лелар вышкаш хьалхарча [illegible] болх, [illegible] прессийни, сетевой график балха юкъейоалаьчул тIехьагIа тоабеннаб из. Нагахьа санна хьалхагIа хIара вышка хьалъеш 60 ди бийса деадеш хиннадале, хIане 37 дийнахь буе хиаьль йоаких из.

ТIеххьарча хана кIезига нийслу конторе авареш, хIана аьлча болч беш яр авари йоацаш бурув тохара лаьрхIа йола курсаш. Цул совгIа авареш кIезигьдалара лоархIаме да оборудованега ультразвуковой дефектоскопа методана хьожаш хилар. Масала, [illegible] цу методаца цхьан [illegible] гучаьнлар гуш [illegible] дефект. Из гучайьенха хиннадаре авари хила тарлора.

[illegible] тIехьаьйтаб конторе [illegible] технически кхетам лакхбара, шера планага хьежача хIанале лийрхIачул совгIа шоала дукхагIа болхлой баьниаб лаьрхIа йолча курсашка лийша дерригa а — 320 саг. хIаьта царех 43 саг «Грознефть» объединене учебни комбинате дешаш хиннад.

Карабулакски бурувдеттача конторе каст-каста балха юкъе кердалараш кхуал, ала мегаргда кердача техникана тохкаш бу лаборатори а из ьйна. Масала, укхаза тохкам а баьсерийни производстве дахийта бокъо елар «ПБК-4» яхача пневматически хIоагIашта, укхаза испытани еш хилар алмазни бурош а.

[illegible]

Сакъердаме салоI

Ахкач каникулаш яле а цIаккха даьсса хилаш № 37 йолча Грознерча школа мов. Йоаара шу чакхдоаллаьнна а укхара бола бе йолаелар ушакцIенев лагера. ХIара IуйIанна цу лагере хьагулду йIаь гаргга дешархо.

Берашка лIалеладу лагере ди. Берий йоакхо еш ба лагере бола бе бита башха дика хьехархой. Царна дика хеш берий сенца сакъердалургда, дов цар хьашташ.

Цу школе да берашта лийе салаIара мел эшар, йоакха спортивни майдаш, столови, салаIа цIеноаш. Лагерь боле бе йолаелча дена цига хIара дийнахь хул № 8 йолча библиотека белхлой. Хоза хеташ леш бераша хьамсарча баьччах Владимир Ильич Ленинах долх книжкаш. Иштта цар безам тIабодаш да пионерокуралипех дараш а.

Бераша сакъердаме походаши экскурсеши ю. Укх деношка бераш даха хилар Нохч-ГIалгIай краеведчески музее. Хоза хеташ хьийжар уж музеерча керда экспонатанка. Дукха керда хIамаш дийшар цъаьвча лениницашта музеи болхлоша. — Грозне хиннача йIаь денарча тIемах в, цига дакъа лаьцарех а.

Геттара чIоагIа сакъердалу ахкаи нукъача хана тIехьиха а дешаш шолагIча классе хьачу лаьнача Галаева Розай, кхоалагIча классе дешa гIоргIоача Байбик Ленай, кхычар.

Х. ХАМЗАТОВ.

ТОРОНЕХ ПАЙДА А ЭЦАШ

Гуд[illegible] дика йоаш[illegible] локомотиви[illegible] депо коллек[illegible] горо[illegible] прем[illegible] ешта юкъе [illegible] сои[illegible] [illegible] яхье хь[illegible] хь[illegible] Iаз. Цу ко[illegible] [illegible] кома ка[illegible] [illegible] [illegible] 101 процент кхоачашъяьй депо машинисташа. Дикка лакхъяьй укхаз къахьегама оесалe, мух дIа-юха баьхарга хIадодар лохдаьд.

Дика къахьийгад депо ремонтникашa а. Белгалде дена 1967 шу чакхдоалаш укхаза ремонтни балхашта юкъе сетевой график йоалаьялга. Цу гIулакхо вIаштIехьдалийтад болхлой производстве [illegible] [illegible], ремонтни гру[illegible] [illegible] чIоагIба, керттерна [illegible] йолча а цехий болх ритмично вIаштIехьбаккха. Сетевой график юкъехьаб бахьан долаш тепловозашна ремонте латташ йоаликха ха дикка лоацъеннай, ремонтага хIадодар кIезигденнад.

Депо ремонтникашa иштта телхамаш дахара керттерча бахьанех цIа да укхаза производства чурча резервех нийса пайда эцар. Депо дукхагIа бола белхлой, изобретателий, рационализаторий Бурггошни общества членаш ба, дукха гIулакхаш даьд цар балха хьалхи аттача дадара, ахча кхоадара. Укх шера хIанале балха юкъе итташ рационализаторски предложенеш йоалаьй цар, царех хинна экономически эффект 15.000 сом совгIа да.

Локомотивни депо цехашта юкъе делача социалистически [illegible] къахьег пятилетка кхоалагIча [illegible] эксплуатаци я цех. Мух дIа-юха [illegible] балха юкъ [illegible] дикагIйола [illegible] йоалар бахьан долаш [illegible] лийрхIачул совгIа эзараш тонна мух дIахьаб машинисташа, кхоадаь дукха дизельни доагIа. Товкъ къахьег цу коллективе [illegible] машинисташ-инструктораш М. Т. Мирошниченка, А. И. Турченко керте латтача колоннашa, иштта, общественни инструкторашa-машинисташа Е. Н. Заболотнева, Г. В. Иванова кулгалдеча колоннашa. Хьокхаме къахьег цу колонай машинисташа и. и. Соцкое, Кузьменкое, Алексеева, Старчака, Неткачева, дукхача кхыбараша.

Ремонт еш цехе [illegible] гIулакх йоаш [illegible] [illegible] ремонт и инженер В. А. Кузьмин керте латта бригада. Кхьча бригадашка хьежача эггара кIезигагIа лоаттаю цар тепловоз ремонте, хIаьта балхага лIадодар а эггара лохагIа да цу бригада. Къаьстта дика болх бу укхаза И. Бургалов, Г. Ходак керте латтача бригадай ремонтникашa. [illegible] депо сийлен Доска тIа хьалтеха доаш цу бригадай дикагIа болча слесарий Власова, Разумова, Канаева сурташ.

Хоаш ма дарра Гудермесски локомотивни депо планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш я, укх бетта шу хиад коллектив кердача хIолашка болх беш йола. КоллективанаIалаьмате беркете хинна из шу. Болхлой вахар тоадера а дукха мероприятеш чакхъяьхай укхаза. Планах лерхIачул совгIа пайда бар бахьан долаш вIашагIъеллай предприятия материальни поощрене фонд, цу фонде 100 эзар сом совгIа да, цох укх шера болхлошта премена лаьрхIа 70 эзар сом деннах. Социально-культурни мероприятей фондера 18 эзар сом лIахийцад болхлошта курорташка, санаторешка баха путевкаш эца, хIаьта IаьржачI фонда шие хьалъе йолаьй депо къахьегамхошта лаьрхIа унахцIеной база.

ХIанз В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна пахъаболхаш вай депорпгача халкъо йоаржаьча социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаш я депо коллектив, цар дош деннад мух дIа-юха кхахьара пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха, 25 декабре, кхоачашъе. Тиша мегарга цар шоай дош кхоачашдергдолаш.

А. ГАДАБОРШЕВ.

АЛТАЙСКИ КРАЙ. Къонача трактористай вовне вIашагIъеллай укх шера бIаьсти Павлодаводский совхоза Боровиковски отделене. Цунга эзар гектар лаьтта дIаделинад. Механизаторашa лаьтта кийч а даь. бIаьсти дукIа дIадийнадар, хIаьта хIанз удобренеш цига дIаудазаш а технико балха кийчъеш а ба уж.

Кастта шоллагIа специальность — комбайнера специальность Iомаяь баргда механизаторий. Уж сайренашка юрта боахама механизаце училище дешаш ба, хIаьта гурахьа шоай цхьанкара хьувалъаш чу а тоаргба цар. Комсомола 50 шу дизара бокхагIа хьувалъаш бахкхарча нанъагIолгa лаьрхIад механизаторашa.

Павлодаводский совхоза трактористкаша дIаделладаьр чIоагIа раьза а хинна кхоабалдаь тIаьнйоад края ахта боахамашка, хIаьта цига механизаторий курсашка Iомалуш бIаьи механизаторий а ба.

СУРТА ТIА: звеньевая Нина Добрынина.

Е. Логинова сурт. ТАСС фотохроника.

ЛАЬТТАНА ЭРОЗИ ЦА ХИЛИЙТАРА

Колхозийи совхозийн производство дIахо дегIаккхуалдара, юртбоахаме массанахьа механизаци, химизаци, интенсификаци яра мероприятеш кхоачашъеш я хIана. Iилмои хьалхе латтача опыток производствана рекомендацеш тел. Уж юкъейоаладаре торо хулийтаргья лаьтта леладара культура лакхъе, лаьттан беркат совдаккха.

Дукха лаьттаж да вай республике хIара шера михон хивон дадареш. Цо декъаз да ду юрта боахама.

Вай республике 86 эзар гектар я хивон михон эрози еш, цунах оаха даьтIа 7 эзар гектар я, 77 эзар гектар эрози хинна я.

Михон хивон эрози ярах оахача лаьтта а даьгIенай а продуктивность дохлу, хIаьта цар цхьалоа дакъа боахама вIалла пайдана доацча а доал.

Эрози активни процесс я. Нагахьа санна цунна дали къовсам ца доаттабойя цо хIара шера кхы а дукхагIа дохадергда лаьтта. Цунна пхвана хивон михон ю эрози лIалурIIоаца стихия лаьрхIа йиш ю. Лаьттаж дохар, хаьттдех нийса пайда ца эцар. агротехника во лелаяр, лерттIа кхаьшка хий ца деккар да. Бакъда, эрози ца хилийтара дукьаллелаш мероприятеш лерттIа кхоачашъяц.

Чоалхане доацеи чIоагIа пайда боалеш хIама — босеш пхоргIа ахар цхьаннахьа деш дац, боса оагIонаш урагIа оах республика районашка. хIаьта цу гIулакхо эрози яйнар процессаш дегIаккхуйт.

ХIанзара техника, говза специалисташ болча колхозийи совхозийи мел эши торонаш я лаьтта лелладара интенсивни система юкъе а ийуилаш хивон михон лаьттана эрози ца хилийтара йола мероприятеш кхоачашъе. Керттердар удобренеш товсаш, баьцаш тIоовш. босеш[illegible] гIоахарий эренашкареи хаьгIенаш тоаелда. Цунца цхьана кхоачашде деза мекха боаккхилга, дискованя елга, гипбиишашта оасара баьцаш дIа а йоахаш. КIезингагIа хьенхача босешка цаьа лIаймийча дукхача шерашка тIаюжа баьцаш дIае еза. Хивон михон эрози яьча лаьтIенашка уж йохаергйоацаш вогIа дорIагIа доажаде деза доахк. Цхьайолча моттигашка бун хьалтIаллаdapa шин-кхаь шера доахап из доажадеш дита деза.

Къаьстта лоархIаме да баьцаш сихагIа хьалтIаьргйолаш хьалаш хилийтар. Хивo тIера лаьтта Iокхихьача дукхагIа азотни удобренеш товса еза. къаьстта органически ярш а товсаш. ХIаьта лаьтта лоархIаме да цкъа дIайийча цхьан шоея дукххача шерашка бобаин растенеш дIаер а.

Михон хивон лаьтта лохадергдоацаш доккха новкъостал ду босешка, дьлешта йисте гIоала хьу дIайогIаре. Боахама пайдана доацача деррнгача лаьтта хьу йийча баькъала хургда. Лаьтта лорадара дIаюш е дIайогIаш йола гаьнаш гнездовой хьнесане йийча дикагIа да, хIана аьлча лаьттана лерттIа обработка е, гаьнашта гIулакх да деза.

Лаьттан тIагIолла Iодолача хик боагIача тайпара пайда эцавал ярое интенсивни процессаш совцараш Iаьнарчи новеамаши е еза. ЛIаегIа хьу йолча [illegible] хил гуллара хьуна чукхийтача оагIорахьа сангараш иха еза. Эрози хилар кхераш болча лаьттана юкъе, сангар дьелда гаьнь декъза доа сеолола дайи лелхача дагIайн хиш.

Иштта дукха балхаш до деза лаьттана эрози ца хилийтара сеняйи хомсийи белаиашка а. Босийа плантажни нохарца пхоргIа харшаш а даьха хIае еза совий, кондий гаьнаш. Нагахь санна сов хьекха босе хуле маалагIча нохарашца пхоргIа харшаш даьдача а мегаргда.

Эрози ца хилийтара йола мероприятеш йиза юкъейоаладаре торо хулийтаргья кIезига пайда лу лаьттаж карадеваде, лаьттана гIулакх дера культура лакхъе, цунца цхьана цар тIа кхоча юртбоахама культурай хьалкъам лакхбе, доаккъара баха чIоагIъе.

Е. ВИННИК,

республикански министерствий агроном.

ДИКАЧА НАХАХ

ХАЛКЪА РУЗКЪА ЛОРАДЕШ

Грознера оенача заготовителя шоттшача дьшках етта машина совхоза коара арайоаккхаш вIалла дига а дацар шийна саг духьалваргва аьнна. «Фуй ер, тиша дьшк, укхал саготагIа зе хукха хIамаш да совхоза»,— йоахар цо ше-шийца. Цу тIа Назьаре пхьалолча бойхамашка це дьшк машина тIадотташ а дIахьош а мича хьо Iа, аьнна саг хьатIавоагIаш моттиг яцар.

ЦIа а ваха пхьа ха аьннача гIолла цо; нзаал дар шун дьшк аьнна кантапии хьалдайтача хIама а дацар даьшта. Цудухьа маьршонанар заготовитель — «Октябра 40 шу» яхача совхозе а.

Коа наIаргахьа дIайолаешмача машина хьалхашка лаьттагIа хьалтIаваьлча санна лакхарча дегIара саг дIаьттар кулг а айдаь. «Фу деза хьогI хIана укх юкккача сага—» хийтар хьаьна.

— Хьахьокхал хьай дьшк лIадахьа йиш хилар бекъе, укх тIа мел дьшк да аьнка яздаь накладной, — аьлар цо.

Сабаре къамаьл де Iема ва совхоза халкъа тIахьожамхо Кулбужев ИбрахIим.

— Оаха кантанаш хьалдайтаргда шоана, — аьдар хьаьна.

— Тараз тха а да. «Скидка» шоай гIулакх за шун, укх машина тIа мел мух ба а хьаже накладной Iоккхе. — Да вовша бохам ба мотт шоана ер, — лоацца хоададир къамаьл ИбрахIима.

Машина юхаерзае йийзар.

Атта дац халкъа тIахьожамхо хила. Харцахьардар да лоаш, халкъа рузкъа бахьан долаш духьальотта деза долаш, ший дар дIачакхдоаккхаш хила веза из. Массанеца а Iемерза хила вIаштIехьа дац цуи. Нагахь санна цхьаннеца а шиннеца а ший «халахетар» ляннадул тIехьагIа цунесса» кхоачалой, цо кулг тоссе дох тIахьожамхо хургвац.

ИбрахIим из саннахарех вац. Совхозе эггара хьалха тIахьожамхой группа вIашагIъеллача дена цун председатель волаш хьавоагIа из ха яха саг. Пох тешам бенкаб. Кулга цIенабоацараш цох оагIув увлаш ба.

...Зламига волча хана дена вай кердача вахара ший кяа, хьижар дIалуш хьалха латтараишта юкъе вовалаш хьавоагIа из.

30 шу дала долл из Коммунистически парте член вола. Дукхача советски а партийни а балхашка хиннав. Райснаба, райфо заведующи, райисполкома председатель, совхоза партбюро секретарь, отделене управляющи...

Укх тIеххьарча хана совхоза директора заместитель ва из. Дукха болх ба бе безаш, бакъда, тIахьожамхочун гIулакх цIаккха юкъагIа дитац ИбрахIима.

Мишта чIоагIбу цо ший группа иа? Массайолча отделенешка, фермашка, бригадашка посташ вIашагIъехкай цо. Царна юкъе ба скотникаш, доаркаш, трактористаш, специалисташ. Йоаца аьлча, эггара дикагIа зем бераш, кхоачамбоацараш бIаргагураш. цар баьхьаш чакхо ховраш ба ИбрахIима шийгахьа увлараш.

Посташ вIашагIйохкарах далаш гIулакх. ХIара дела теркам, новкъостал аш тIахьожамхошта, дIахьокха беза иикъ, хьехам эш. Каст каста хух председатель уж болча, кахьиташ ухийт, цар оннача сигналах цу сахьате тохкам а бийя бехке волча бе боагIа бехп байт...

Долакха-Юртарча доярка — тIахьожамхочо Даурбекова Шарипата учет во лел ферме аьнна сигнал чIоагIа техкар комиссе. Дукха гIалаташ гучадаьхар, уж дIалахара наькъаш белгалдир, цхьабараш белхерадаме эзар Совхоза плотника Мамиева (тIахьожамхо) хоаш бир шоай совхоза буфете йолка маьк эша дохал юхаош а аьнна. ОацагIа йьлар хьагъа тIахьожамхой. ХIара булка 100—150 грамм эпаш яр. Акт шоай райони комитете дIахьийтар. Цу сигналах комитето из маькх хьеча Назранерча заводе тIахьожамхой бахийтар. Цул тIехьагIа комитета население дийцар из дош, бехктохкаме эзар завода кулгалхой. ХIаьз доккий хувцамаш хиннад цига, кхы летешаш пах маьха булкаш дIашига а, во а а яхаш.

Цаькха а ше тIахьожамхо хилар дицлаш ИбрахIимча.

Цкъа механизаторашта бу ш хьаьа бригаде водаш хьажаш а дIамоаш йоадкача агрегаташта дIатIахахар из. Вокхий галаш а йолаш, во кийчдаьлар лаьтта. ИбрахIима соцам соцайир.

Цхьа-ши сахьат даладехьа нохаш тIехьа а дийяа тракторорш кхай тIа яьлар.

КхоалагIча отделенерча управляюще нов. Гиреева минеральни удобренеш сихха дIахьо аьнна цнига машинаькъа станцера хоаш баьбоалашe а машинаш ца йохийташ шийша даьккхар. Из бахьан долаш совхоза 54 сом гIад тохар станцо. ТIахьожамхоша тешача машинаш йоллашехьа а дIа из йохийташ управлене из гIулакх тесса дитадга гучаяьлар. Цул дIалона тIера хьа а аьккха совхоза кассе дIадалийтар цар из 54 сом.

Совхоза тIахьожамхой бIарг ца кхоачаш моттиг йисац. Укх тIеххьарча шерашка 63 проверка яьй цар кхашка, совхоза складашка, фермашка, бригадашка, отделенешка. Царех 20 планах йоацаш шоай доIамах яьй тIахьожамхоша.

Эггара лоархIаме йола ха я хIанз совхоза тIахьожамхошта хьатIаоттар, — алаташ чупнаш латт. Шоай дукха ха йоацаш хиннача совещане лагабьннаб уж, балха план, график оттаьй. Цхьабараш тIахьожам беш хургба алат хьоцхача, шоллагIбараш —чах кхаш цIендеча, лаьтта оахача, кхоалагIбараш—механизатораш мишта кхаьб, са мишта лоI хьежаш хургба. Иштта дIа-хьа дийкъар цар шоай балхаш.

Со цига волча хана йоккхий патташ цхьалхашка а лаьш вагIар ИбрахIим. Уж яр шоферий путевкаш.

— Шоферашa приписаш ю аьнна хоаш баьб тIахьожамхоша, — аьлар ИбрахIима.

Иштта ший тIахьожамхочун балха сий лакха лаьттадеш, совхоза рузкъа кулга цIенабоацарех лорадеш, хьадоагIа Кулбужев ИбрахIим.

М. ЗАНГИЕВ.

Ш. А. МЕЖАЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Пачхьалкхен банка организашка дукхача шерашкен беркатен болх барна а ваьча дийнахьа дена шовзткъей итт шу дизарца дувзденна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикa Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

Межаев Iабдурахьмане Шамсудинна — СССР Пачхьалкхен банка Нохч-ГIалгIай республикански конторa управляюще заместителa.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1968 шера 15 июль.

КХЫ ЦХЬАЬКХА А МЕХКДАЬТТА КIЕЖ ТЕХАЙ

Укх шера бурув теха массехк шерда скважина эксплуатаце хьаийнай «Старогрознефть» НПУ кхоалгIачу промысла коллективо. Царна юкъе эггара доьхIаметIа я № 675 йолу скважина, цунна бурув тоьхна хиннай СССР-н Лакхехьарчу Советан депутатан Сушко Александр Егоровичан куьйгаллу бригадо. Бакъда, къаьстта лукъа халонаш нийсъелла промыслан мехкдаьтта доьхарашта хьалхашкахь № 675 йолу скважина эксплуатаце хьаэца кийчлуш.

Геологически халача хьолашкахь техар цу скважинанна бурув, даже а, авари а хуьлийташ ханнахьа чаккхбаьккхар иза болх. Цуьнан испытани а йолалалехьа, А. Е. Сушко Хаян-Кертерчу участка куьйгалле хьожавар бахьана долуш, тIехьара балхаш мастера Л. Д. Олейникова куьйгаллехь чаккхьъкар.

ЙиъалгIачу июле, сайрийна бархI сахьт даьлча мехкдаьтта кIеж техар. ТIоьнашка йолчу йоккхачу давлене хьал а тетташ, мехкдаьтта турбашка тIоьлла трапин установке дIаяха доладелар. Кердачу теха мехкдаьтта кIеж хьалхагIа укхана болх бе йолаеллачу №№ 644, 665 йолчу скважинашка хиннача мехкдаьтта кIежел эсалагIа яц. До гучадаьккхад, кIалхара мелоши тIоьнашка кхы а дукха мехкдаьтта долу.

ХIанз промыслан коллектив болх беш я дIахо ши скважина караерзарна, мехкдаьтта кIеж хьатIайоалаеш я гидроциклонни установканна. Цига кхачалгIа вIаштIехьдергда мехкдаьттанен газан сепараци е. Цул совгIа промыслан мехкдаьттахой кийчлуш ба хIанз бурув теха йоалаш латта № 669 йолу скважина хьаэца. Укх деношка кхета Iочуйохкийтаргья фонтанни турбаш.

Т. ГУСЕВ,
тад штате воцу корр.

КОММУНИСТАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

ТХА колхозан кхашка зи тIехь шерлуш латт ялат чуэцара балхий фронт. Шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба колхозхой кхебаь хьувкъам ханнахьен ца боабеши чуэцара. Укх деношка 3704 гектар кIа, мукх, горох, иштта кхыйола культураш чуэца еза оаха.

Белгалдаккха деза ялат чуэцара тха коллективо дика кийчо яь хиннилга. Хьувкъам чуэцара къаьстта дика кийчо йир №№ 1, 2 йолча бригадаша. Гуралье а ремонт йир ерригача комбайнашта, ялат цIендеш йолча машинашта, жаткашта, хьувкъам чуэцара йолча кхыйолча техникана. ХIаьта хьувкъам чуэцара йола ха тIакхаьчача ерригa машинаш араьяхар кхашка. Из дерригa вIаштIехьдаьккхарашь дукхагIча даькъе коммунисташ ба.

Ялат хьакха доладалехьа тракторно - кхаш леладеча бригада цехови парторганизаце собрани хилар. Цига дакъа лоацаш 68 механизатор вар. Коммунисташ хьежар хьувкъам чуэцара балхий планага, механизатораши кхаш леладераший тIахьийхар лоацнча хана ялат чуэцара. Цул тIехьагIа де деваш дола балхан дика вIаштIехь а даьха чаккхдахара.

Шоай собране оттадаьр талама чаккхдаха болабелар коммунисташ. Механизаторашта юкъе хьалхарча мугIарашка бар коммунисташ, коммунистически къахьегама ударникаш: Жевненко Петр, Жилков Алексей, Шамардин Николай, Межуев Анатолий, Зайцев Геннадий, Бугаев Николай, Белбородов Александр, Тимощенко Алексей. Хьувкъам ханнахьа чуэцара вьржача социалистически яхье хьалха латт уж.

Хьалхарча шерашка санна хьувкъам чуэц оаха группой методах. Цо торо хулийт хьувкъам лоацнча хана чуэца. Теттара дика вIаштIехьбаьккхаб хьувкъам чуэцара болх цхьоалагIча тракторни бригадо. Укхаза хIара механизатора дола шийна хьалхашка латта декхар, юкъарча гIулакхах дог лаэ. КIезига доц бригада де дола балхаш. 1206 гектара тIара чуэц дела гуралье шийна кIа, 430 гектара тIара мукх, 230 гектар йолча майдах тIара горох. ХIака бригада лелвеча участкашка болх беш я 18 комбайни кхыйола техникен. Комбайнаш кхашка араьхача хьалхарча дийнахьа божхя толам баьккхар коммуниста Пожарско Юре, Яков Петра.

ШоллагIча дийнахьа арахийцар «Молния» яха листок. Чаккхдаьлар кхы цхьаькха ди. ХIаьта цу дийнахьа карагIдаьннар ер дар — Колайтанов Михаил керте латтача группа алх комбайнаца 38 гектара тIара 1615 центнер мукх чубера, хIаьта Дижевски Александр керте латтача группа 4 комбайнаца аьрдар 1192 центнер кIа.

Дика вIаштIехьдаьккхад бригаде комбайнацIвара ялат хьатташка дIаоэара балхаш. ХIара шофер гIерт сихагIен ца лоадеш ялат хьатташка дIаоза. Къаьстта дика къахьег укхаза Меренков Николая. ХIара цена хьатта дIахьу цо 515 центнер ялат, планах 200 центнер йолча. Из Iаьнато дика хьокхам ба. ТоламагIъ йолча шофера еннай вымпели ахчан премии.

ТоламагIйолча механизаторашта карагIдаьннар, луьнаш «Молния» яха листокаш арахеш оаха. Из бахьан долаш кхы а шерагIа ярж социалистически яхь. Масала, КолаIтанов Михаила комбайнови группа 1615 центнер мукх чуийцаб аьнна «Молния» яха листок арахийцача шоллагIча дийнахьа Золин Александр керте латтача группа чуийцар 2224 центнер мукх.

Ялат чуэцашче а механизаторашта Шелубцов Мониза, Кузнецов Анатоле водонушаца гулла ча. Шоай сменин заданеш хIара дена тIехкхоачашъю хьинар долча механизаторашта. ХIанз а аргIаш ду тха колхозе. Цига дика къахьегаш ба коммунисташ Калиньчев Иван, Леонов Василий, Шелканов Иван.

Кхаш цIендаьчул тIехьагIа хIана ю а оахачаш ду колхоза кхашка. Цига юиргьа пожнивной культураш. Бийсанна гаьнна дIахоа тракторий тата. Барт тайна, тIех дика къахьегаш а Иванов Бориса куьйгалла звено. Цуи членаша хIара сменах 28 гектар латта оах.

Шо - ноайла гIа деш, хьаькала къахьегаш кьабоагIа укх доархIамерча денош тха механизатораш. Цар мугIарашка хьалха ба колхоза коммунисташ.

Н. МОИСЕЕВ,
Сунженски района «Победа» яхача колхоза партийни секретарь.

Республика яккъ денадерашта юкъе хьалхара моттиг Бехмедов Мадага а укх шера. Цхьаннха а ма Iу вац вай республика хIара бIаь шийна тIехьара 144,8 Iахьар хьаньеастабаь Мади мара. ХIанз Iахьарий цхьаннха а дIа ца къастийташ кьаннкодера къаьссам доаттабеш ва из.

СУРТА ТIА: ма Iу М. Бехмедов.
А. Харонова сурт.

ТУРИСТСКИ АХКА

Урус-Мартана района Рошничу яхача юрта йиста гулбеннабар дукха ха йоацнаш вай республика къона туристаш. 14 районий вакалаш баьккхабар цига — ерригa а 180 гаргга саг.

Спорта яхь тайтах хиннача хьалашка дика хьокхамаш гойтар Грозненски района команда. Цунна елар кубок, грамоташ, дипломаш, цул совгIа совгIата яхо палатка а елар.

ФИЙЛА БА ТIАХЬОЖАМХОЙ

ХIана керттердар да ялат чуэцар. Боахамашта дукха новкъостал ду халкъа тIахьожама группай постний членаша. Ялат чуэца а доладалехьа техника кийчъяра балхаш мишта ду хьежар тIахьожама группай членаш. ТIахьожам беш Грозненски района боахамашка 150 саг вар, хIаьта цар белгалдаь дукха кхоачамбоацараш сихха дIа а даьхар. Из бахьан долаш района боахамий кхаш леладерашта карагIдаьлар болх беш йиш йолаш денача 4—5 дийнахьа хьалхари ардари хьаъста а долаш 11 эзар гектара тIара мукх чуба, хIаьта 9 эзар гектар хьакха, 4 эзар гектар горох чуэца.

Техниках беза пайда а оаш ялат сихха чуийца ханнхара Грозненски шурий совхоза дирекцена, партийни организацена дукха новкъостал ду совхоза керттерча экономиста А. Абрадина хьалхадоьна тIахьожамхой группа. Группе дакъа лоацаш вуриийтта саг ва. ТIахьожамхой хьалхе а шоаш оттаьча ялнах болх бе дIаболабелар ялат чуэца дIадолалоешше а. Боахама йиъа а отделене халкъа тIахьожамхой вIашагIа а теха собранеш йир. Цига дийцар ялат чуэцача хана де деараш.

Ялат доа ца деш чуэцара тIахьожам доаттабергболаш вIашагIъеллар 8 ханна йола пост. Цхьаннха а бIаргкъайла доацар царна. Иштта А. Абрадина. В. Рябченкое гучадаьккхар цхьацца йолча кхаинара болх беча машинай бортош ялат Iоухаргдоашш къоалинза долга. Йиъ машина тIа сийташ лоаду механизмаш оттаенза йолга. Дукха ча ялалехьа уж кхоачамбоацараш дIадаьхар.

Июль дIаболалуш 25 тIахьожамхо, чуноагIача группа дIаболабир горозни мукх дипал дахха йолаш чуэцара бола тIахьожам. Царна гучадаьлар ... мукй беш хилар. Аьрга ... кагалца Iоухар. Из доа гIоттадаьнул тIехьагIа кхай тIа беш беш ... кийтте а комбайнеро ... ялат ... тоайир. Цул совгIа, ялат чуэца доладаьча хьалхарча ... шоллагIча отделеней кхашна болх беш ... комбайнаш ... дукха сейца латта ... Цу ... тIахьожамхоша. Кхай ... машинашка ... болх бе йиш ... гIулакх ... дахьар.

Дукха ха ... тIахьожамхоша бийсанна латта ... балхаш мишта ду хьожаш. Цар гучадаьккхар шоллагIчоа кхоалагIчоа отделенешка ерригача тракторашна шин сменагIа болх ца белга. ХIаьта кхоалагIча отделене, агротехнически бокъонаш тела а еш, лаьтта преплужникаш катокаш йоалаш оахилга, хIаьта мехкаш ахьа гаргга цергаш а йовлаш хилар. Цул совгIа юкъе йовкъаш ятташ оахар лаьтта. колесни тракторий тIа болх береша 5—6 сахьат даьлча соцабора болх. Уж кхоачамбоацараш а дIадаьхар бехке бараш бехктоххаме а оаш.

Дикаа кхоачашду шоаш хьалха гIулакх цхьоалагIча шурий совхой тIахьожамхоша а. Ялат чуэцара кийчо еча хана цар балталийв 10 комбайнах йиъа, 21 жаткаа кхоьи мара тоалинза хилар, хIаьта отчета тIара цифраш харцадьа хилар. Тешеш лаьттна йола шин комбайн тоаьаьнай аьнна язъьяр. Цу гIулакхна бехкебараш административни а партийни а дъесапе бехктоххаме вар.

Ялат чуэца доладелча кхы а ... хьожамхочо гучадаьлар комбайнера Бутиева, Дахаева, Абторханова кхай тIара мукх дIакхахьара ... хилар. Уж ... кхоачамбоацараш дIадаьхаш ... уж.

Мукх чуэца болабеча цигара а доха ... Иштта, ... болча механизатораша мукх соа ... хьанхар, хIаьта юкъе ... ... Цул совгIа ... хьалхе ... тIахьожамхоша ... агронома ... Хадаинза тIахьожам ... вIашагIъехкача ... стаца кхай тIара ялат дIакхахьара, хьатта из доаттадара, кхыйолча бахаита.

ВIалла а йиш йоацаш гIулакх даьар «Кремлевский» совхоза тIахьожамхоша гучадаьккхар. Весовщика Такаев Iимрана хьаттара ялат сой далнхар духьа Дашаев Шабагире хьалена ялат долчул 170 килограмм кIезигагIа оттадир. Из хайначча тIахьожамхочо Муразмаев Нуралиха цIаьхка юкъоюйтар машина. Хайра весовщик харц волга. Такаев сиха дIавакха весаш хиларах хоам бир Нурадина директоне. ХIаьта из ялар шоллагIча дийнахьа кхоачаш а дар.

Дика, бермате болх ба района боахамашкарча тIахьожамхоша ялат доа ца деш, сиха чуэцара, хьайна балхаш керттIа дарa бер.

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
Грозненски района халкъа тIахьожамо комитета председатель.
Н. РЫТЬКОВ,
«Ильича васкетам» яхача газета сотрудник.

КИЙЧО ЕШ ЛАТТ

ХIана, бераш ахкан каникулашка садоIаш долча хана, тхоьй деррига низаш оарцагIдаьха къахьегаш да тхо тIадоагIача керда дешара шера йоагIаш йола кийчо ера. Укх шера цена дала да йола бераш белгал а даь церца лаьрхIа йолча программах подготовительни занятеш чаккхъдаха баьннаб къахархой. Дешара шера цоайта эшаргIола гойтара, дешара пособеш цхьанцанхьа Iалашъя кьнкай, пособаахьа Iалашъеш а.

Къаьстта терко ю юхххьанцарча а лаьхехьарча а классашна дешаргдолчарна чей эша учебникаш Iалашдара. Района школашта лаьрхIа цIендараш ца тоъаб кхераш, дешархоша лелаьь тиша учебникаш къа а кийлаь тикашка дIачуденнад оаха. Цигара уж дешархоша дIайду.

Сихденная школьни зданешта ремонт ера балхаш а. ХIанале ремонт яь йистеьнкай Мекен-Юртански, Коневски барххIшерара.

Нантеречни юхххьанцара, кхыйола а школаш. Iаьнна мел эшаргдола дакъар а (кIор, лахча) Iалашдаьд цу школашка.

«Минеральный» совхозе чотах района цаъ дерта школа хьалъеш латт. Цаь «Минеральный» яхача юртен шоллагIъар Конев яхача хуторен. Уж йистеххара балхаш сихдаьа хIанз.

Района школашка беди бергбенача хьоначча специалисташта мел эшаргдола хьалне а вIаштIехьдоахаш латт. Уж чуIергболча мазаргашка ремонт я, доьтар Iалашду. Ер бутт чаккхбалалехьа массайолча школашта ремонт яь дала доаза тхо.

Белгалдаккха деза школашта ремонт ечa шоаитa моган дола дойкъостал деш района цхьайола совхозаш хилар. Школашта кердa классни цIенош хьатIадеча эша гIишлон материалаш Iалашъю, транспорт хулийт.

М. ТАТАЕВ,
Надтеречни районо заведующи.

ФУД КИТАЕ ДОАЛЛАР

ПРОПАГАНДИСТАШТЕИ АГИТАТОРАШТЕИ ДОЛЧА НОВКЪОСТАЛА

25-гIа бутт ба Китае «культурни революци» йолаенна. Мао Цзэ-дуна алкха ший цхьаннен ший националистически «идеяйн» Iаьдал чIоагI а даь дIаоттадар духье болабаьча ира политически къовсама 25-гIа бутт. Мехка тIаккхаьча массе оагIорахьара кризис кIоарген ирея хилар гуш да эггара хьалха общественни строй кхели моах йIахо дегIаара достами ма дарра аьлча хIанз латта къовсам чаккхбаларга хьежа хургхиларах.

ХIанз, хьалхагIа цIенка а ца дахьначча тайпара, цаьра гучадаьннад, деш дола къамаьл социализма гIулакха мутIахьа долча дукха оаш китайски коммунистий оазарош далорен хьалъехьа хинна Iеш ца хилар. Дош укх тайпара этта: хургья е хургьац Китае Коммунистически парти, хургья е хургьац социалистически паччахьалкхе.

ХIанз этта исторически гIулакх беххтоххаме хилар ца кхетадеш ййш ац беррига коммунисташа, Китаерча социализмана тIехьа мел латтарашта. Дукхача хьале духьале шуьца кхетадала дезаш да берригача мехка маоисташта тIа-тIа чIоагIагIа духьале еш хилар.

ХIанз дийнача а хьалха хургда, юххера а къовсам мишта чаккхбаргба. ХIаьта а, официальни пропаганда къамаьл хура дале а, маоисташ доггаьнна ба «культурни революце» дьаллхарча шин шера результатех. Уж, доллача хIамашка лахийгIачул тIехьагIа, гIалат баьннаб духьалдеттача низай бокъонца йолча чIоагIала мах бара гIулакха, хIаьта вокх оагIорахьара, цар сов тIех мах бaьб Мао «идеяна» халкъах партенех еча воздействе низа.

НИЗА ЦА ВОАЛАШ ЯЬ МАНЕВР

ДIадахача шин шера лоаттабаьча къовсама апогей лархIа йоагIа, гучоx, дIадахача шерара гуйра, локальни довнаш бокъоца болча гражданский тIемага довлара кхераш тешшане тIабесса хинна ха. Маоистий официозо «Жэньминь жибао» къовсам цу тайпара ирбалар «хIама лоарааргIдалар дац» аьннадале а. Маос ше, гучох, кхела юкъе ца ваха лаьрхIад. Шерра политически маневр хьовзайир цо, мехка кхоллаьденна латта хьал кIаьдде догахьа. Цу гIулакха шоллагIча плане баьхар хунвайбинаш, реабилитаци йир бекке яь кхиннача парте цхьайолча кадрашта, кхы а дукхагIа чIоагIйир эскара позицеш. Араьаьккхар «дерригa революционни низаш шерра вIашагIтохара», вешта аьлча хунвайбинаш, Маоа тешаме бола партийни болхлойи эскари вIашагIтохара а цу ларха тIа революционни комитеташ оалаш ираш, йохаьча партийни - паччахIалкхен аппарата меттел яхкаь Iаьдала керда органаш вIашагIйохкара а лозунг. Ревкомашка куьйгалдара дакъа кхоачадора эскара оакалашта.

Мао Цзэ-дуна маневр низа ирйоацилга хайтар иштта мехка экономикерча воча хьале а. «Культурни революце» йохайир мехка вIашгIехьъаьннa хинна халкъа боахама доал дара система, кегабир промышленни предприятей, транспорта, финансови органий болх. Бокъонца экономически хIалах хиларах кхераргцхьадела гIулакхаш чакх ца даьхача баийтанзар маоисташ тIа-тIа кIоарглуш латтача анархенем кегарон духьала къовсам лоаттабара, белгала аьлча, производственна юха тIадоалаe дийзар къаьнача управленчески кадрех цхьа дакъа. Цхьабакъда, предприятеш бадах тIахьожам доаттабара декхар юха а эскара довкъошта тIалийлар.

Цу тайпара, Маос йолаь маневр йолаяна цо йоалаш йолаьни «культурни революце» методаш хувцаназ арг ца хилар маIан доланза яр. Цуьн маIан, декхараш, дерхIараш хьалхагIа шоаш хиннараш дисар.

ПАРТИ ЙОХАЬЙ. ДIАХО ФУД?

Укх тIеххьарча, хана Китае латта событеш, ма дарра аьлча, политически переворот санна лархIа езаш а. Цо лаьрхIа керттердар — Мао Цзэ-дуна хетар массена а деш йоаца Компарти дIайоаккхилга. Цхьа бахьан доацаш дацар Маос ше, КПК ЦК председатель ше волаш тIахьехам бар: ала тIалалла штабашта. «Штабаш» — массе тайпара партийни комитеташ а уж. Китайски общества куьйгалла низа хинна парти юххера а ший доалара хьакхар. Центральни Комитет цIера йолаш хилар мара хIама кара доацаш яц. ЦК Секретарията функцеш ма дарра аьлча Мао Цзэ-дуна хьожаьча культурни революце гIулакхашта йолча группо а Линь Бяо керте латтача ЦК ТIема комитето а кхоачашъеш я. ЦК Политбюро 17 членах 8 дIаваьккхав, хIаьта Политбюро Массазарча Комитета 7 членах шоай моттиташка висараш кхоъ мара вац. КПК ЦК членийи членалла кандидатийи дийъ даькъах кхо дакъа сий воацча, даькха а тайп - тайпара низаш тIадихьа а да. ДIаьхай ерригa моттигера — провинциальни, уездни, городской, окружной парткомаш.

ДийрхIар кхачашдаь баьннаб аьнна хеталала тарлуш дар. Цхьабакъда, маоисташ дукха ха ялалехьа кхийтар, политически парти йоацаш шоайчох гIулакх хургдоацилгах. «Свйлаь - воккхача кормче» алхха цхьан идеий сий хилар кхоачам бац бахача наха гIахьожам лоаттабараш Китай санна йолча мехка куьйгалдараш, кхыметтел из гебагIашца хьалдаьца дале а.

Цунца цхьана Маон цунна гонахьара гIоза эскар сой чIоагIдалар кхер. ХIаьта гучох, из цхьа бахьан доацаш а дац. Цунна тешал ду Китая Халкъа - Кортамукъален Эскара генштаба начальника декхараш кхоачашдеш вола Ян Чэн - у керте а волаш вола воккха тIема кхо куьйгалхо гIулакхаш тIара дIа а воаккхаш, доал деча элитана чухьа феврале — марте гIеттача къовсамо.

Хадача хьал тIа этача Маос юха а парте цIерах пайда эца лаьрхIар. ДIалаха шу чаккдала доаллача хана дена официальни келайоазоно лувцар парти «органхкарен» «лертIаккхарен» дьаккъехьа а кхыметтел съеза гулъергхилара хьаккъехьа а. Кхетадеш да, парте гIулакхаш юхаметтаоттадела» Мао Цзэ-дуна «культурни революцер» итогаш чIоагIъара, маоисташа яь чисткеш пар чуйоллаш латта «керда порядоки» бакъъяра ийша хинна хилар.

Парте цIи Мао группана эш дунен халкъашта юкъе леладеча гIуленхашта а.

Доацца аьлча, доалара дьаккхача КПК сийя цIиа шоашта дIа а ийца, маоисташа болх болабир Мао группа иха чутIара иргйоапа керда политически организаци вIашагIйоллара. ГIулакх бокъонца иштта латташ хилар гуш да, долча бесса аьлча, укх тайпара лувцамо йолча Мао директиваш тIара: «парте организацийни вахар юхаметтаоттадар культурни революци йолалалехьа хинна къаьнара порядкаш юхаоттаяра маIан долаш вIалла а дац». Парти лертIайоаккхилгеа ергайоаккхилгеа «ревкомий» гIахьожамах деш да. ХIаьта «коммуниста партелах дола дош партийни собранешка ца а къесталеш, «революционни наьха», вешта аьлча хунвайбинийн цхьафанейя, новкъосталца къестаду. Хургья аьнна хоададаь ди доацаш йола съеза хилалехьа «керда цIий чудотта дерхI КПК-ана», вешта аьлча уж штурмовой отрядаш цунна юкъе а яхийта из хьайиза.

Лаьххера дIахьежабергбола «делегаташ» хоржаш латт хIанз. Хургйолча «парте» сибат дувцаш цунна дIатIатоха езаргья вIезига доархIам болаш йоаца шин штрих кхы а. Хьакхайкавьа цуи идейни дарж «Мао Цзэ-дуна идеяш» а я, хIаьта керттера моастагIа КПСС а я аьнна.

РЕВКОМАШ — ТЕШАМЕ ЙОАЦА ОРХАШ

Соахка гуралье декъ дIайолабеннай Мао группа конституционни органаш — халкъа комитеташ йохаьчул тIехьагIа йоасселена «Iаьдала вакуум» хьайиза. Цу ханнаьца эскара бе хьаллад деррига Iаьдал. Гуччахьара тIема диктатура граждански сибатеха хетийтар духье Маос Iаьдала керда органаш а аьнна хьакхайчаьй революционни комитеташ оалаш ираш.

Маоисташа шоаш бaьча доархIамагIа, ревкомаш — «деррига политически, боахама, административни Iаьдал низа шоай бе йоаллаш йола пролетарийни диктатура хIана йола органаш». Официально ревкомаша шоашта юкъе доац кхо низ — Маона мутIахьа болча партийни болхлой, эскар, хIаьта иштта «революционни наьха», вешта аьлча хунвайбинаш а цхьафанеш а. ХIаьта ма дарра аьлча карда юкъе команда еш бараш военни нах ба. «Кердача порядка» органаш цIерах моттигашка алхха Маон цун идейни сий чIоагIделга. Мао указанеш цхьаннха духьале йоацаш кхоачашъелга ревкома гIулакхий «лакхера закон» да аьнна хьаккхайказаь.

Эскара новкъоша юкъарчал доацаш новкъостал деншехьа а, керда порядок оттае гIертара цIенхашта духьаленаш увтт моттигашка, цхьаццанеддьа цIий мехкадеш доьнаш а лен.

Кердача порядкана легализаци ялга, гучох, вIаштIехьдала а мег Мао Цзэ-дуна. Цхьабакъда, хала малла хьынача кердача Iаьдала хIамаж а кхийнал ше валар низ боацаш хилар хьакхеьхка. Дукха ха йовлацаш общественни кхерамален министр Се Фу-чжи латкъаш вар столични шанхайски ревкомашкара гIулакхаш вIаштIехьа ца хиларах. Бакъонца йоьрa кхерам тIаьтта а Ганьсуа, Шаньдуа, Шаньси, Гуанлун, Хайлуншуан яхача а дукхача кхыча а провинцешкарa ревкомаш.

Цхьабакъда, гIулакх алхха цувах лаьтта Iац. Кхоачаш хиланзар Маос лийрхIа керттердар а: ший политически противникашта духьала, ший «идеяшта» раьза мел боацарашта духьала чIоагIагIача ирах санна ревкомех пайда эцилга.

«АНАРХЕ ТIАЬША» МИЧА ЕУГ

Салташа дешара заведенешка чубеккача хунвайбинаша шоашта юкъера къовсам сацийтабац. Бутт совгIа ха я, масала, «Синь Бейда Гуншэ» «Уаш ганшани» яхача хунвайбиний ши группа вIаший дерка лаьтташ Пекински университете доладатта. Хьалхарча группанарча котбаьннараша ийшарашта дергдола таIавар шоаш хержад: стипендех обеда телонеки баьхаб уж.

Хоттам-оалам боацаш шоаш кара ца гIулкх хар, мишта лаьрхIад университета ревкомо? Цхьанна, тайпара а лаьрхIадац. ГIулакхаш шийтад аьлча, хунвайбиний - воттбаьннарий керттера куьйгалхо цу цхьан хинна университетоа ревкома председатель а ва.

Бокъонца бала а хинна дIаьттай «культурни революцех» хьалхинна анархии закон ца хиларна. Нагахьа санна анархе дIа ца йоале, хьехар ду тахан дукха ха йоацаш а тIехьа еленалерча» гIулакхашта хунвайбинаш лаьккъала бувцаш хиннача «Жэньминь жибао», — ревкомаш йохар кхерам болаш я. Анархе къамал экономика бухйоах, халкъа вахар, кегалу, законаш ца хиларга кхоачаву...».

«Анархе Iаьржача байракха» кIал дIаухьтт уж ше охранникаца цхьофанеши, нийсагIа аьлча ревкомаш вIашагIйохкача хана Iаьдал дIабеделла хиннарех дола дакъа. Цу шин шера цар даьр кхы хIама дац беррига а масси тайпа а сий дараш тIера Iоккхувсилга, бокъо йоацараш леладелгеи лехкилгеи, нах бовхилга а бовбелга а мара. Шин шера кхетабаьб уж «бутт — баь гIулакх» да яхача маоцзэдуновски лозунга уйлаеца. Цудухьа школашкеи институташкеи юха чубаккара хIанз деш доля тIахьехамаш — къаьнарчоа юхатIагIолга» а «демократи толкаелга» а санна лоархI дуйкхача хунвайбинаша.

Кара хIама доацаш биса, хов де а бокъо йоацараш лелале а Iеня уж тоъал кхераме хиннаб кердача порядкана. «Йохм» хинна дукхкхабараш зуламхой а хинна дIабахаб.

Иштта а — «принципаш» юххьенца дела шовинизм, низаш делга, закона ца хилар а долаш йола «культурни революци» дегIаахара логика. Цудухьа ха «кортамукъа баьнна» хунвайбинаш юхакъовла маоисташ гIертарах хIанз укх сахьата хIама хулаш ца хилар.

Новкъостал даь китайски газетийн даьшы баойн оагIош йиза аралоккхачча къехамашен тIахьехамашен. Новкъостал дац ревкомаша чаккхдоахача «чрезвычайни гIулакхаша». Пекина, Шанхая, Гуанчжоу, Ухана, кхыча городий улицаш дIаяийцца хьалъевкха зуламхой, байдда лелача «культурни революцен» председатела Маон моастагIий спискаш. Берригача мехка митингаш - судаш ю контрреволюционераш, шпионашта, зуламхоша.

Судаш лаьрашта юкъе, белгала, кIезига бац уголовни зуламхой а кхыметтел мехка боаллача кегарахи анархени пайда а эцаш юха а корта хьалъайбаьча гоминьдановски реакце агенташ а. Маоси цунна тIехьалаттарашен анархецен зуламцен лоаттабу къовсам хьалха а тувсаш дIахо низаш ду шоай политически противникашта. Из де эттагIа хуа Китае хIанз а цхьаккха тайпа процессуальни кодекс ца хиларах а хIаьта конституционни юридически аппарат «культурни революци» йолча хенна йохаьь хиларах а. Маоисташа шоай хьашт долча тайпара шоашкара судаш а еш низаш ду кхы тайпа уйлаш йолаш бараштa. ХIаьта наьха уйла тIера дIатуьлаар духье уголовне зулам даьа аьле бехк чIабулла суде бараштa. Масала, маоисташа уголовни зуламий рубрикана кIал дIаукттаду алапеш хаккхделгеи вахара хьелаш товделгеи дIадехаш бахлошев ахархошен ду къамаьлаш. Цу тайпарча «зуламех» оал «контрреволюционни экономизм», хIаьта «бехке барашта» даьхе ехкараштен шпионаштен санна тIаlапар ду.

Цхьабакъда, низаш доь а, халкъа духьаларча Мао режимана еш йола духьале тIа-тIа чIоагIлуш йоагIа. «Культурни революци» ца вIашагIъеллараша шоашта духьала ераш латт тIа-тIа чIоагIагIа.

В. ГЕОРГИЕВ,
(АПН).

СУДА ЗАЛЕРА

ДЕ ДОАГIАР ДАЬД

Кондитерски фабрика болхло Морозова Александра Николаевна бийсанара смена чаккхъьйначул тIехьагIа. бийсанна 12 сахьат доьллаш балхара чуйоагIаш хиннай.

Левандовске уличагIа кхедда цунна тIехьара тIа а кхийна, малоа ца ховча цхьан зIамигача сагото кулг лаьцад цун. ЗIамига саг мениа яха хиннав.

Малиа ца ховча зIамигача сага карара яла гIийртай Морозова, цхьабакъда, вокхо дIа ма а хецаш, баьлеччахьа дIауизаьй из. «Оарцадала» акаш цIогIа ийттад Морозовас. ЦIогIа ма хьекха ахад цуьнта зуламхочо, урс тIоттадаьд.

Оарц декаш летта цIогIа хеза доаллахарча вIагIара ший веший, ца Хаджимурадов Алхаанца ирапъьинаь гр-ним Шавхалов Iусмана Вахa.

Уж бIарга ма бийнгеьа а, зуламхо веддав, ший бе даьлла урс улица тIарча хоттала чу а кхесса. Тоъал гаьна ваьннaчул тIехьагIа тIехьара тIа а кхийна хьолаьца зуламхо милиции отделе вигав Шавхаловеи Хаджимурадовеи.

Хьаьлаьцар Новиков Игорь Васильевич хиннав. «Грозпромстрой» треста СМУ-2 каменщик.

Дийха ма йоацаш, судахочо ноьв Пшеничкиаое председателал а леш. Лениски района халкъа судо дийцар Новиков Игорь Васильевича уголовни дош.

Судо лаьрхIар И. В. Новикова гражданкай А. Н. Морозовай сий доаде гIерташ доккха зулам даь хилар, аьттув ца боаллаш ирса махIар вагIа хьувзаве гIийрта хилар.

Халкъа судо набахта шоаха 5 шу ха техар И. В. Новиковна.

Халкъа судо ийсен лирек даь приговор могадир суда зале гулбенна хиннача къахьегамхоша.

И. В. Новиковна Ленински района халкъа судо яь суд чIоагIйир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча судо.

Н. АНДИНОВ,
гор. Грозни Ленински района прокурор.

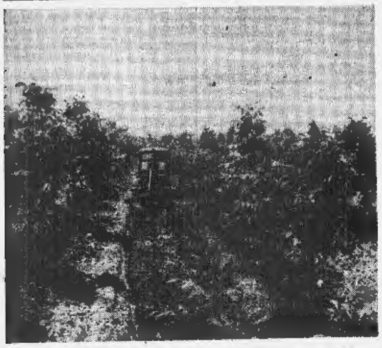

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Ховха гIа шерашта латт йоккхача Кавказа доазий боссенашкарча бIарий кердача бешаманашна. Хьалха хьуна петараш хиннача моттиге Шекински хьунбоахама болхлоша дIаегIай уж. 1.300 гектар дIалоац йоча бIарий бешамаша.

Хьунбоахаме шиб питомник я, цига хIауэдехьа а дIайогIа 500 эзар га кхеьй. Гурахьа кхы а 450 гектара тIа дIадогIаргдолаш ца бола бIараш. Керда дIадогIаргдолча бIабашта майдаш кийчъе болабеннаб механизатораш.

СУРТА ТIА: бIарий беша, мутIабашта юкъера йовкъаш оахаш латт.
Ф. Алиева сурт.
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
3-гIа агI. 16 июнь 196… шо.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКАШКА БУДАПЕШТ. ПарлIамен майда.
МТИ—ТАСС-а сурт.

СПОРТ

РЕСПУБЛИКА КУБОК ЯККХАРА

Футболах ловзаш Нохч-ГIалгIайн АССР-а кубок яккхара яхье баьина ба республика дикагIбола спортсменаш. Ерриге а 24 команда я яхьашка дакъа лоцуш.

Республика тайп-тайпарча районашка вIашэгIа а бетталуш лоьа футболисташ. Юххера финальни ловзараш Грозне хургда.

ХIинзале цхьайолчу командаша дика хьоххамаш гойтуш. Сунженски района футболисташа счет 7:0 болуш химкомбината команда эшайир, шалгIачу котбаьлар «Старогрознефть» спортсменаш, хIьта Ведана а бахх лайзача «Чечингстройтранс» автотранспортни объединение футболисташа моттигера «Урожай» аха команда эшайир, счет 3:2.

Яхьашка гуш ду юрташкара командаш тIехь-тIехьагIа низ болуш йолуш тIинза.

«ТIОАРСКА БУРГАЦА» ПРИЗ

Вайн республика дикагIбола къона спортсменаш бар «тIоарска бургаца» приз яккхара укх деношка хиллачу финальни яхьашка дакъа лаьцарши. Терко тIаозаш дар шийтта шу мара доцаша болча спортсменашта юкъе хилла къовсамаш. Кирова цIерагIча посёлкан 12-ча треста «Метеор» яхен командаш вIашагIкхийттача тIехьарьар котьаьлар, счет 0:1. Финале лаьцар «Сигнал» «Авангард» яха ши команда. Ловзара ха чакхъяьлча а счет 0:0 яр. Цул тIехьагIа ха шозза тIатоха бийзар. Цига котало «Сигнала» футболисташка кхаьчар. Цу командах хилар яхь чемпион а.

ВЛКСМ-а Нохч-ГIалгIайн обкома грамоташи совгIаташи делар котбаьнарашта.

О. НИКОЛАЕВ.

СОЛИДАРНОСТА ЭСТАФЕТА

Тахьан цаI шу хьалха хилнай хьалхара Дерригдуьненан кагирхойн студентийн фестиваль. Цо хьайийллар дуьнен халкъашта юкъерча прогрессивни кагирхой болама керда агIонь. Фестивальни болама идея — машари доттагIали чIоагIдар — цу хана дена шерра дIаяьржий. Укх шера 28 июле —6 августе Софе хургйола аргIанара IX фестиваль хула ха тIаккхачаш даха кепатох АПН айта фестивальни болама лоаццо очерк.

Фестивалийн идея хьахиннай 1945 шера ноябрь бетта Лондоне пхе континента къоналла викалаш Дерригдуьненан конференце гулбеэнача дагардардоацча деношка. Цар хьаийр Дерригдуьненан демократически кагирхой федераци. Делегаташа дIакхайкадир шоаш барт-цхьоагIо хилийта гIерташ хилар, лаьттан тIа машари парлIатом латталга Iалашдарза па Iе лаьрхIа шоаш хилар. Цу хана массанахьа а доладелар тIабийрэза хьалхарча фестивала кийчо ейча а. Цуя юкъхьанцара эташ яр Франце, Скандинаве, Балканашка йолаенна доттагIала эстафеташ. Уж кхокха а эстафетин маршрут юххера а дIакхачча моттиг хилар шоллагIа дуьнен тIом болча хана фашисташа чил ейн йоагаьйта чешски юртах Лидицех.

Эстафета доакъашхошта тIехьа 1947 шера июль чакхбоаллаш лаьттан тайп-тайпарча мIинигашкара Праге гулбала боладелар итташ миллионаш болча кагийча нахагарех мехкарашкареи ява 17 эзар хула фестивала делегаташ. Дуккъашка Пражски фестивале оан лаьар цу хана дена массе а мехка кагийча нахан мехкараштен духхадеза иллан хиннa дIадахача демократически кагирхой Гимна.

Юкъъюкъерча цхьабараша хьалхадоахар цкъа гулбала маре кагирхой низ кхоачарг да хилар. Цхьабакъда, хьалхарча фестивала хьакъехьара хоам дерригача дуьнен тIа гIолла дIахеза чакхбаьлар. Фестивальни вIашагIбеттабалар кагирхошта чIоагIа дуккхадезаделар, уж хаддаза юкъюкъе чакхйоахийта лаьрхIар.

1949 шера августе Будапештах — Венгре столицах — шоллагIча фестивала юкъмоттиг хилар. Кагирхой фестивалийн Iалашиате боккха политически лоархIам хлетабаь машара моастагIийн из къоналла цIей агIора хьалсаце кийрчадаха болабелар. Цар ца деш цхьаккхе а хIама ца дисандар, фестивале ухилча духхьала дехкар а тIехьа. Цхьабакъда, фестиваль юкъагIийта гIерташ реакционераша леладаь духхьа а гIуллакхаш хIама ца хулаш дисар. Фестивалийн сийне чекха догIах, чIоагIлу, хIьта фестивальни болама духхьаларчар цкъаь а цкъа вIаштIехьа а дахнадац прогрессивни кагирхой цу шийза уйла тIаувзачен эгтара духхагIча нахагарех йолча дуьнен халкъашта юкъерча форумо цхьаккхе а лоацаш болаш доля хIама духхьала дакка.

КхоалагIа, Берлински фестиваль хилар 1951 шера, цоа хур деш империалистана гIорбахьа ошийла тIом къаьстта а чIоагIагIа кхоккабеннача хана. Корейски Халкъа-Демократически Республика патриоташ шоай даьхен мукъаьле бахьан американски захватчикашта духьала хала тIемаш деш бар. Францусски колонизатораша тIом беш дар Вьетнама халкъ. Керда дуьнен тIом хьоабара кхераш оттарца дуьлаенна массе а мехкашка дог цIенча наха вIаштIехьдаьккхалар Iалашнат боккхача пхе державана юкъе Машара Пакт оттара хьакъехьа долча Дерригдуьненан Машара Совета кхайкарала кIал кулгаш ийлайтала.

12 августе хилар ши миллион бола немецки кагирхой болабалар — керда тIом хьоабара духьале яра, Германи вIашагIтохара ниiкъ бар. Демонстрантийн мугIарашка водаш вар Малхбузен Германера 45 эзар вIашагIтасаг, уж фестивале кхаьчабар малхбузен-германски полице герзаеца кийчъяьча отрядаша доалув дIакъайла доллашехьа а. 111 мехкара тхьоьи итт эзар делегат гул а веина. Бухаресте хиннача IV Дерригдуьненан фестивале вIашагIкхийттарашта къаьстта сийрдагIа ходолар машар бахьанерча халкъийн болама мел боккха низ ба. Фестиваль хьеллалехьа массеха да хьалха, 1953 шера июле сецар Корейра тIом. Ерригача машар безача адамаш цу хеталой доакъала бар кагирхой а. «Низа уйлал котьяла переговорийн уйла!». «ВIашийн довзар а гIолла — доттагIалле», — шина, дIакхайкадир Бухарестски фестивала берригача доакъашхоша.

Варшаве хиннача V фестивале кхаьчар 114 мехкара 30 эзар делегат. Уж баьхкабар тайп-тайпара доттамаш долча кагирхой пхи бIаь совгIача организацешкара. 1955 шера дуьнен халкъашта юкъера кхоккам кIезиг-дукха лаьгIбалар хьолуча оамалехьа хилар V Дерригдуьненан фестиваль.

Франце кагирхой инициативагIа Варшаве чакхдаьккхадар Германи машаре вIашагIтохарех Европерча коллективни кхерамаллени проблема йийца вIашагIкхетар. 25 пачхьалкхерча кхаь эзар делегато европейски мехкийн кагирхошка даьча Кхайкарала дIалхайкадир шоаш кхоачашдерхIар — Европах тIема кхуврч болчара машара кхуврч белга хилар.

1957 шера аьхкий Москве хиннача VI фестивалах дуьнен кагирхой Iалашмате йоккха манифестаци хилар, дуьнен халкъашта юкъерча вахара доархIамо событи хилар. Тайп-тайпарча мехкашкара нах цхьана а хана, цхьаламахьа а селла дукха гулбеннабацар. Оттадаь викалла боарамаш кIезига хулаш, селла чIоагIа хилар VI фестивалашара хьашт. Аргентинен Индек, масала, хьожальча хIара моттига цхьаьнца бIаь заявка еннаяр. Дуьнен халкъашта юкъера кийчо яра комитет делегатийн юкъара дуккал 34 сагота кхоачаен алсамъяккхинза яланар.

62 мехкарча пресса, радио, телевидене, кино ши эзар совгIча болхлочо масте сагIонашкахьара сийрдабелар фестивала делам.

Массана а гIозалоеккхаш хилар художественни дакъа. БархI бIаь гаргга концерта спектакли хилар, уж уттадеча хилар итт миллион гаргга зрителаш. Художественни выставке дIаяьувкхаш яр 52 пачхьалкхенера ена живописа, графика, скульптура 4.500 произведени. БархI бIаь эзар саг гаргга нах хилар выставке.

Мел дукха дар-их фестивало дош доацача даьга аьлдитташ, хоавцашехьа а долаш лаьрхIараш, шекмаш, еФестивалах къьдга ма ъонахчал долаш а йола къонало «лийлача тIема» духьала кхайка ль духьале хилар.

1959 шера аьхкий аргIанара, VII Дерригдуьненан кагирхойн студентийн фестиваль духхьашха чакхъяьлар капиталистически пачхьалкхен столице — Вене. Цунна кийчо еча деношка Африка кагирхой Хьалхара фестиваль хилар Францусски Судана (хIанзерча Мали Республика) столица йолча городе Бамако. Из африкански континента вахаре хинна исторически хIама дар.

Хьалхарча дийлахье а Генерча VII Дерригдуьненан фестивала ка маьлала яларa мулIарат дахза баенйтанзар кхыметтел из вIалла духхаезаш боацараш а. Гамбургски «Ди вельт» яхача газета редактора Зеккела ладаьд: «Венски стадионе цIей деадара болабалар — из фестивала хьалхара нетало я».

Советски кагирхой делегаце Вене чакхдаьккхар 72 пачхьалкхен кагийча нахаиен мехкарашцен вIашагIбетталуча. Дот тохадаланза диса йиш йолар тайп-тайпарча мехкашкарча кагирхошта сийлахь-йоккхача вай партий хьалхьча В. И. Ленина Iалашмате чIоагIа, даггахьара сий деш хилар дуьна.

БархIалагIча, Хельсински фестивале (1961 шу) дуьнен кагирхой демократически, империализмана духьаларча болаха боккха низ бола, сий дола, кхоачашне лаьрхIачва тIехула дакъа ма хилара ше дIадьуххала шерра торояаш хилар Африка, Азе, Латински Америка къонала. Кхоачам ба, масала, Африкера дIаза викалал дола делегатия 33 мехкара баьхка хилар аьлча а. Царех дуккхенашта керте латтар правительстван членаш, бенгалбашна бола пачхьалкхенийн деятели.

Вене, Хельсинке антифестивальни шоаш леокIар кхоачаш ца лулуш бисаро дукха а кагирхой организацеш VIII фестивала хьакъехьа шоаш лийца наькъаш хувца дезача оттайир. Цунна кIезига влияни йозар 1961 шера Москве хиннача Дерригдуьненан кагирхой форума дикачо опыто а.

Финляндерча фестивала ка хьальалийтара юкъе докха дакъа лаьцар Советски Союза къонача тIехьено. Вай делегаце дакъа лийцар профессей, хьалтий хьакъехьарча ерригача семинарашка, конференцешка, вIашагIбетталуча. Къонача исполнителаша дакъа лийцар кхоалткъе итт хинна да Iеча дуьнен халкъашта юкъерча концерташка, бIаьш къамий концерташ уттадир, хIьта цар итташ эзараш нах шоана тIа а гийзар. Советски делегаци тIа а хейна Хельсинке яхача «Грузия» яхача теплоходах, «Спутник», «ДоттагIал» яхача цуи клубех лоархIам бола фестивала юкъмоттигаш хилар. Алхха «Спутник» яхача клубе итт дийнахьа вера Хельсинке бахача наках 60 эзар гаргга саг.

ИссалагIа фестивала — солидарность, машар, доттагIал яха дешал хьаллаьцар ерригача йоккхагIча кагирхой организацешка. Къоначча прогрессивни йоахала традици дIахо йода. Софе вIашагIкхетар лоархIамера дуьнен халкъашта юкъера хIама хургда. Из йолаш дуьнен къонача тIехьено дIахьоахаргда ше машар доттабанна, империализмана, тIема духьаларча, фашизманен расизманен духьаларча, машари прогресси бахьанерча къовсама барт-цхьоагIо йолаш хилалаш ца Iе лаьрхIа йолга.

Виктор ДМИТРИЕВ.
(АПН).

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХАЛКЪАШТА ДОЛЧА ДИКАННА

Пачхьалкхенашта юкъера гIуллакхаш дертIадахара, дика лоаллахол чIоагIдара, дуьнен халкъашта юкъера кхоккам кIаьдбара, вайн планетера машари кхерамален чIоагIъяра гIуллакха лоархIаме гIонаш дахара белгальйинай дIаладача кIиракIа советски арахьара политика.

Советски Союза майдар безаш йола политика практически хьадькхай советски халкъо веза хьаша — Инде Республика президент Закир Хусейн безаме тIаэцарца. Цу визито аьттув боаккх даим машара гаровхаш, неоколониализманен агрессенен духьала хиннача вайн шин мехка юкъера доттагIийн гIуллакхаш дIахо дегIадахара.

Европера хьал уллахIеева хилийтара новкъостал ду Швеце вахача СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина официальни визито. Цу визита лоархIама ше мах беш, скандинавски кепайоалоно белгалдоаккх торгови культурни бузамий а хIьта иштта дуьнен халкъашта юкъерча лоархIамеча проблемай а хьакъехьа советско-шведски переговораш яра аьттув болаш дола хьал. Шведски обозревателаша белгалдоаккх скандинавски халкъаш Балтийски форд машара фора болаш бисарца чIоагIа хьашт долаш хилар. хIьта цу гIуллакха новкъостал ду цу бассейнерча мехкашта юкъера дикача лоаллахойн доттагIалени гIуллакхаш чIоагIдаро.

Шведски обозревателаша белгалдоаккх. Советски правительствана керте латтар Москвера ВIашагIкхийттача Iарбий Республика Презедентацара Гамаль Абдель Насерцара переговораш чакх ма яьлинге а шоай чекха веив хилар.

Насер Москве вара уйла тIаьхийтар Гаргарча Малхбоалехьера кризис къоастадоа хьакъехьа Кхерамален Совета ях резолюци кхоачашъяра новкъостал хе дезаш йола чоалхане мисси ООН-а Генеральни секретара тIаэпилдах кхоачашъеш вола Гуннар Ярринг шийн граждани а волаш йола Швеци хинка Iан. Москве хиннача Насера переговораша уйла тIавоай дерригача дуьнен политически гIозарийн общественностен. Израила герза низаца Iарбий пачхьалкхенашта духьала йоланьча агресса Iалашмате кхераме хьал оттадаьх Гаргарча Малхбоалене. ГIуллакхан кхьи тIа а зийлуш латт империалистически пачхьалкхенаша, эгара хьалха США-с. хьал а лоацаш. израильски правительства дуьнен халкъашта юкъерча бокъон элементарни боарамаш а тийшача балгагIа хIайлийна Iарбий территореш юхаяланза лоатта хилара хьакъехьа ях Кхерамален Совета решенеш а теркал ца еш хиларах. Цул совгIа, израильски военщина шийн провокацешка михьарйоах кризис. иштта цу районерча халкъий кхерамаленна даим кхерам тIа а туврам.

Iарбашта хало тIаэттача цу хана Советски Союза позици царна къаьстта лоархIаме а. Москве переговораш йолча хана Советски Союзо цIаьхха а бакъдир ОАР-си Iарбий кхыча пачхьалкхенашен израильски агрессорашта духьала къовсамчал долаш лоаттабеча къовсамца шоай йиша солидарность хилар. Хьахкайнадиз советски халкъо ОАР-а массе оагIорахьара политически экономически гIо делга, хIьта иштта цун обороции низ чIоагIбара новкъостал даьлгеи лергдолгеи. Iарбий керайоалоно дакхха мах бир ейшар лизза эгтара хьалхарча мехка цу принципиальни чIоагIачен позицей. «Ал-Нидаа» яхача ливански газето «Iарбий халкъий уйлалоха а Москвана чIайийрзабь аьнна карте гIолла въьлча йозаонна кIал белгалвоахуш:

«Хивашерчеж кхыча Iарбий мехкашкарчей дерригача прогрессивни патриотически низаша боккха лоархIам бу цу визита. уж тешаш, израильски агрессах хьехиннараш дIаллахара, Iарбий кортамукъалей болам, Iарбий мехкашкара прогрессивни режимаш, Iарбаша шоай кортамукъален прогресси бахьан долаш йолаш къовсам лоаттабаве дарл йола Iарбий-советски доттагIал чIоагIдара цуи лоархIаме результаташ хургхиларах».

Московски переговорий итогий лакиха мах бу каирски кепайоалоно. шин пачхьалкхенна юкъера доттагIал цар баккъдаьи чIоагIдаьи хилар белгал а доаккхаш.

АНГЛЕНА НАЧТЕССА ЦЕКХАРИЙ ЛОАЛА МУШ

Ах шу а даьнкдаш дуьнен халкъашта юкъерча валютни фондера юхалург Iалашмате дукха ахча — 1400 миллион доллар яйцача хана лена, хIьть а кхыча мехкашкара цIаьхха а финансови гIо леха дийзар Вильсона правительства. Базале хиннача совещане вIашагIкхийттача Малхбузехьарча Европа Центральни банкий управляющеца соцадир. из тайпа новкъостал ца лойя английски стерлингий фунта юха а хевальване кхерам тIабесса хилар.

Ала дезаш да, кхыча мехкий кредитораш партнера новкъостал десиха оарнагIбоалар дуккъал цунна дикалар хилар лоаш шоаш боланта лоацилга. Из царга лайтар Малхбузехьарча дуьнен валютни система юкъьвоча кризисах доалка кIоарагIа дола бихьанаш дар. «Обсервер» яхача английски газето хатахьох, сиагехьа санна стерлингий фунт хIавза хIалах хулча боарамга дIахоадаш лохтенналаре. но, тешилме, шийна тIехьа чутоихачерга французски франк а. хIьта цу гIуллакхо европейски мехкий правительствашта хьалхашка хаттар оттаду: нагахьа санна французски франк лохлой, мел дукха ха йоаккхалургьаь долларага?

Юхалург керда хьаацаш дола ахча стерлингий фунт укх 20 шера эгара хьалха, юххера а, чIоагIача ларда тIа дIаоттаргхилара бола тешам санна хетийта гIерт английски правительство. Цхьабакъда, официальни наха бакъаеш луьцараша цIенхаштта лхерабаьб экономисташ. ГIулакх миштал аьлча, юхалург керда хьаьйна 2000 миллион доллар арахьара лоахдача дешхарех 30 процент дIатаккхал мара мичал. хIьта массехк шу хьашача гIолла проценташ тIехьа а долаш декхараш дIатекха йолаяла еаргьа английски казнай. Цу тайпара, таккарг англена качтессача декхарий лоала муш тIа-тIа чIоагIагIа Iуураш латт къамаргаш. ХIьта мехка арахьара торгови баланс тоялларга хIана укх сахьата дала йог долаш дац. Кергтерча лаьксе къахьегамхой чотах кхойбара низкъала гIуллакхаш чакхдоаххашехьа а, правительства цхьаккха дича а аьттув балан экспортах хьатIайоагIа йохолаш кхыметтел доазол дехьара ийзечи товароашкен продукцеги. тIадолачуица ниjс мукъагIа дургйола гIуллакх вIаштIехьдаккха.

Обозревателаша, шоай аргIанка, белгалдоах арахьара дехкарий духхагIа хьерчалга политически яхьараш йолашйа хилар. «Таймс» бечахоачах, Вашингтона финансови гIоалоцараш хургйитаз Англейа финансови новкъостал хара хьакъехьа ях йаельски соглашенеш мехка суверенитет цIенхашта Iохьоккхаеш волча хьелашца мувзенна хилар. Цу хьалех, мехкашка-кредиторашка йиш я ахчах лайла эзара гIуллакха скхеташех хургья правило аьнна англичашкара дош дакхха. Кхыча мехкашта английски хазнана тIахьожам

лоаттабарах сагото тIаьхьача хилар бакъьланав ца лоадаш дар кхыметтел буржуазни лепайоалоув а. Консервативни «Дейли телеграфо» духха кIалтIа ца лоахаш ладу: «Кхыча мехкий банкираша бух соцача кхаьчача стерлингий зона шоай хара ена зайоь».

Иштта хало да оаш Англе мехка экономика ше ца кхоачача тайпара дукха гера хьадави лей санна Вашингтона агрессанни лаькъа тIехьа йодаш хилари бахьан долаш.

САЛЬВАДОРЕРА СОВЕЩАНИ

Укх деношка Сан-Сальвадоре йистелар кхаь дийнахьа хиннa латиноамерикански пхе пачхьалкхенна — Гватемалана, Сальвадора, Гондураса, Никарагуала, Коста-Рикала керте латтарий Америка ВIашагIкхийттача Штатийн президентаца Джонсонаца хинна совещани.

Цу массанахьа баха нах берригаш а 13 миллион гаргга саг маоа ваацача цу мехкашка США къаьстта чIоагIа хьашт хилар цхьа бахьан довцаш лац. ГIулакх миштал аьлча, Латински Америка ерригача мехкаш цийн доала кIал вIашагIтоха гIерт США. Цу пачхьалкхенашка массаза а финансови халонаш хиларах пайда а ийца, американски монополей ийзелах кхыча мехкашка а ужжамо йола союзаш вIашагIйоккхая модель а хинна дIаоттадаь йола «Юкъара рынок» оалаш яр вIашагIъелар Вашингтоно. Цхьабакъда, вахаро хьахьеххайох, «Юкъарча рынка» вывеска ВIашагIкхийттача Штаташта эш цу чехкашта еш йола эксплуатаци кхы тIа а чIоагIъяраи боккънца Уолл-стрита монополей котчина царех яран.

Тамаш а яц, цу пачхьалкхений общественность американски планашта духьала хоалламболлаш протест еш хилар. Из ховргаа, Джонсон тIа миштa ийцав хьежача. Бакъда, шийн воаж еш Джонсон волча хана цунца хиннача пачхьалкхенашта доал дерана чIоагIа оврингIбаьнна гIуллакхаш леладио «хьаша» халкъа духьала ца нийсалийтар духьа. Шийн къаьстта кхо бIаь телохранителя ФБР агенти вар никкал США президент лоравеш. Цхьабакъда, визитагIа венавуцара шоай гIуллакхан дIахьокха шикь корабир халкъа. Из вара духьала протест еш демонстрацеш хилар массанахьа а. «Янки, яхийта Латински Америкера!» «Вьетнама халкъ лувш воаллар тхоайнна бIаргагоо хезац тхона!» — уж тайпа лоэунгаш дар из шига волча хана массанахьа а бIаргагуш. «Дядя Сэма» муниа йоагар Сан-Сальвадорерча американски посольства хьалхашка.

Официальни наха «пайдана» лоархI совещани. Цхьабакъда, комментатораша йоах, «юкъарча рынка» пачхьалкхенашта хьалхашка лаьттача дуккхачей цIенхашттарчен экономически политически проблемаш цхьаккха а цо къовстальи. Кхыча бесса, Джонсоно аларах юртбоахама продукте цхьазолча тайпашта тарифаш лахъе аьнна тIаийнача решенеша кхыча мехкашца цар торговля леларa хьалаш толлаву. США-на гаргга аьттув боацача хьала тIа отталаь уж.

Сальвадорски спектакла эгаш еш, цIенхашта бола обозревателий уйла дIацон тишлуш латтача а чуча метталахьен вIашдухьалепешен увзаеш йолча а Латински Америка пхе пачхьалкхен «юкъарча рынкана» керла са чулолла Джонсона вIаштIехьдаьнна ца хилара.

К. БЕЛЯЕВ.
(ТАСС).

КИРГИЗСКИ ССР. Масса Иссык-Атиника хоарха Киргизски Ала-Тоорча йолача атагIа, листача лоаман баьцарча хьуна юкъе, урагIьяка яIа республика къаьчагIчарех йолча цхьан курорта корпусаш.

Укхаза дукх дуалача минеральни хиш дарбан хоттай новкъосталща хIара бетта 400 саго унахIено товю. Иссык-Ата цIи шерра дIахезай Средни Азерна дикагIча курортех йола цаI из ма хиллара.

СУРТА ТIА: Иссык-Ата курорта куц.

В. Лазарева сурт.
ТАСС фотохроника.

Новкъоста новкъостах

ДОШО КУЛГАШ

Дег тIара дош ала безам ба са дуккхача шерашка сий долаш шийн къахьегама цIи лелаеш волча механизаторах Ажигов Ахьмада Уматгирех. Яххайтта шу даллаза хинна из Кустанайски областа Федоровски районерча совхозе эгтара хьалха балха водаш. Цу хана хеза тиъаь кхоъ шу дьаьиннад. Из кIезига ха еце а цIаккха лаьттанцара шийн безам ца хувцаш хьавейна Уматгири. Иштта, цу атта боацача балхах дог ца эккхаш хIана лакхарча класса механизатор хинна цор, Ажигов.

Боккъаллар аьлча тха совхоза-м из волаш а ба хоастаба могаргбола механизатораш. Царех ва Льяпон Бахьаудин, Баркинхоев Хьасан, Копоненко Иван, вежарий ПечоевгIар, иштта кхыбараш. Царех хIаранех шоай балха говзал, ши-шийн дика оамалаш йоахь. Цхьабакъда, Уматгири санна ше къахьегача нахаца гIуллакх лелалеши царна вежийта хоаши пах дукха бац.

Цу дукха опыт Iоаьча механизаторех цхьаккха вац Уматгирегара говзал хьа ца Iомаейн. Шоашта из хово хоатташ цунна дата ца воалаш. ХIьта къонабараша-м цунах шоай хьехархо лархIа веза. МоллагIча новкъоста эшачов дIаккха оарчагI ца воалаш Iеш вац из. Цунтхьа из везаш а цун сийн деш а ба беррига механизатораш.

Институт а яьккха ал укх болхаме къахьега пхи шу да. хIьта а каст-каста сайн воккхагIволча новкъостаца дагавоал со. Цо ях прогноз харц хинна моттиг нийсъенная сона. Юртбоахаме дукха моттигаш хул комбайн йига трактора тIа а хьийзолча агрегата тIа ха везаш. Уматгирена бе яц царех цхьаккха. Шоана везе говза тракторист, комбайнер, шофер, моторист... ва из. Цул совгIа молагIа шийна тIадилла гIуллакх тешшаме чакхдоаккх цо.

Укх бIаьсте хала хьалаш эттар кхоалагIча отделене. Лаьтта оахача воккхагIа дола дакъа «С-100» яхача сагча трактораша ма кхоачийн. ХIьта царех цII къаьна хиларах цхьаннена тоене ца могаш латтар. Цхьабакъда, Уматгире-м шийн новкъосташца лоацадача хана из тоаяь а яьккха балха араьккхар. Лаьтта оахача дика дакъа лаьцар цун трактора. Цхьъ нукъ леладе дезача мйс нух токкхадора цо.

Дуккхача хана лерттIа вIаштIехьдаьха топливни насосаш ца хиларах двигателана обкатка еча стендах пайда эца йиш йоацаш яцо тхо. Из бахьан долаш тIехьдаьлар трактораш твалга. Цига а доккха новкъостал дир тхона Уматгире. Цун дараш санна холчарех оал из «дошо» кулгаш!

ХIара ялат чуацаш ва Уматгири. Массаза санна хIана а хьоьхам телаш массанена а эшшача накъавоалаш къахьег цо.

Цхьаволча сага шийн къахьегама книжка тIа поощренейн вагвазайн графа йий хац, хIьта вон. Ажигова книжка тIара из моттиг дIалаьцай дуккхача баркалаша, грамоташа, ахчан премеша еннай яхача йоазоно. «За освоение целинных земель» яха медаль а еннай цунна.

З. НОДЗОЕВ,
«Алханчуртский» совхоза парторга инженер.

АПН ТЕЛЕТАЙПНИ ЛЕНТА ТIАРА

ГIЕВАГIА САННА ЧАКХЙОАЛАШ ЙОЛА ИСКУССТВО

ХАНОЙ. (АПН корр.). Вьетнамски халкъ шийн парлIато кIалхаръяйте лаьрхIа хилар, котало кхаьлца къовсам лоаттабе дега хилар хьахьоккхаш а ДРВ художникий творчестве. Ерриш бе эгтаре тIехьера цар массехи боли.

«МоастагIа сигагIа эша а вьотало яккхерIа тIехьех художника Чьонг Шина плакато. КIирбенна а бирса а кьеж бе йоаккхаш автоматаш а йолаш шоай дьхе лоравеш бола бIухой. Цар кертошта ламкаьо — В. И. Ленина силуэт.

Къьогтем массе тейпарен полотнаш тIа а скульптурешца а хьехьаки Демократически Вьетнама тIемон къахьегаман гIуллакхий темаш. Иштта йийла а «ТIема хе тIа латта Хоса яхача городера ополченецо» яха художникa Шон Хая акварель. Кхерам оацр фуд ца хоеш вола зIемига саг ха деш латтеча тIаьна цу зенна тIа а къаке бомбаш чуетта йолаю американски бомбардировщикаш. «Социалистически воскресникера бели—иште цIи тиллай къахьегама лаьцар гойташ долча шийн картина Чан Конг До. Художника хьаьвккабь букъ тIа адаш болаш а йолаш, велосипедаш тIа а багIеш, американски «кьаргIаша» йоаль объекташ юхаметтаоттаеш болхана мехкарий группа. «Лоамарча общинера медпункт» яхача Кам Ле гравюро, перца диллача «Бомбаубежище чуре зенитащ» яхача Ле Хонг Хан сурто, «Керда школа» яхача Фам Ван Дона акварела духтIехьоаниххаш дуьц Республика хIара деннарча турпалача вахарах. Зенитчикий къонахчали майралхестаца Хюинь Фьюнг Донга «Доа долада ха къьчей» яхача картина тIа.

ДРВ художникаша шоай творчестве чIоагIа уйла тIайозийт къулбаьенвьетнамски патриоташа американски гIаьрахошта духьала лоаттабеча турпал къовсама темана.

ГОРНЯКИЙ РЕКОРД

ПРАГА. (АПН—Прагопресс). 1 майл тIаккхоачаш къахьегама оосарле лехьар дукъе лелаеча яхье юкъабехар Остравско — Каровински бассейнерча Запотоцки цIерагIча шахта горнякаш. Дукха ва белгцаш къахьегама яхье хьалхера итогаш йир укхаза. КIоаргача тIехьнашкара кIор бенникера къаман рекорд а оттаь, эгтара дикагIа котало яьннкар Остравери «Красный Октябрь» яхача шахте цхьан забоя коллектива. Горнякаша, кердача техникаш кхетамца пайда а эцаш, 12,930 тонн кIор бетта. Цун маIан да, цхьан болхлочо лоархIаш сменагIа 12,25 тонн кIора яьккха хилар, вешта аьлча цу бассейне юкъера лаьрхIача боаккхачул кхоззе хIана баьккхабац аьнна дукхагIа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллаи Грознен йоачан а йовцаш, кIезиг-дукха моркхаш хургья, къилбаседа-малхбоалехьара гIаьххьа мух хьеккхаргба, республике гIолла 30—35 градуси Грозне 32—34 градуси йовхал хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛАДУВГIА, ХЬАЖА

РАДИО
16 июль

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтталелдарко (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Объявленеш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Сердало» яхача газета обзор. 8.25 — ХIинзарен вежара калкъа илли. 8.45 — «Къахьегама поэзи» яха очерк (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Къона смена» (гIалгIай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «Парткома хIара деннара гIуллакхаш» (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Нохч-ГIалгIайн ашарца лоаман кхалсига сурт» яха музыкальни передача (нохчий меттала). 17.20 — «Прогресси опытие чие радиожурнал (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

УКВ

9.00 — «Кузьма Прудков» яха литературни композици. 9.30 — «Булахова романсаш» яха музыкальни передача. 10.05 — «Чан бIенара Пашка» яха дешархошта йола радиопостановка. ШоллагIа дакъа. 10.55 — «Серов Валентина ашараш» яха музыкальни очерк. 18.00 — «БIаь шалтIен цхьа IеIир» яхача Хренникова оперетта монтаж. 19.35 — Морозова концерт. 20.04 — «Сийрдага воккъе гIолла» яхача спектакла монтаж. 21.00 — «Советски ашараш дозалденьа» яха концерт-очерк.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Берашта. Фильм. 18.23 — Телевизионни шердаларш (нохчий, гIалгIай меттала). 18.55 — «Кердалааний эстафета» (нохчий меттала доаккх). 19.10 — Дешархошта «Маьлта система» яха фильм (нохчий меттала доаккх). 19.30 — Сиг. Общество.

Закон (гIалгIай меттала доаккх). 20.06 — Шоана, бераш! 20.15 — Концерт. 21.15 — Передачий программа. 21.20 — «Револьвер Капрала» яха художественни фильм.

РАДИО
17 июль

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтталелдарко (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Объявленеш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» яхача газета обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» яхача газета обзор. 8.25 — Нохч-ГIалгIай ашараш. 8.45 — «Къона смена» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 15.00 — Передачий программа. 16.00 — «Социализма мехкашка» яха беседа (нохчий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «Халкъа турпал» яха передача (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — КIилбседа-ХIирий радио халкъа инструментий оркестра концерт. 17.30 — «Къонал» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

УКВ

17.00 — Украински ССР белгалиний Пачхьалкхен заслуженни капелла концерт. 19.50 — «Хьалхара безам» яха радиоспектакль. 20.30 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт. 20.50 — «Дьй къонах» яхача спектакла радиокомпозици.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — «Ленин». Документальни фильм. 18.25 — Телевизионни шердаларш. 18.40 — «Октябрь» яха историко-революционни фильм. 20.25 — Передачий программа. 20.30 — Дуьнен халкъашта юкъера обозрени. 20.50 — «Ха—дагадоагIар» яха киноочерк. 21.00 — Г. Лорка. «Цийн Iоалхар саг йоала ечаь Нурадилова цIерагIча театра спектакль (нохчий меттала, эрсий меттала доаккх).

«СЕРДАЛО» ГАЗЕТА РЕДАКЦЕНА ЭШ
корректор, гIалгIай а эрсий а меттала кепатоха хов машинистка, машинистка ученица, подчитчик.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктоаллама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05148. Заказ № 2925.